

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLOMOUC

Ústav ekonomie

Zuzana Hanáková

Komparace států světové ekonomiky

(Francie, Německo, Velká Británie)

Comparison of states of the world economy

(France, Germany, Great Britain)

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Eva Jílková, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené informační zdroje.

V Olomouci 29. března 2011

.....

Touto cestou bych ráda poděkovala Ing. Evě Jílkové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při zpracování této bakalářské práce.

Obsah:

Úvod.....	6
1 Vymezení základních pojmů.....	8
1.1 Hrubý domácí produkt	8
1.2 Nezaměstnanost	9
1.2.1 Základní členění nezaměstnanosti.....	10
1.2.2 Míra nezaměstnanosti.....	10
1.2.3 Typy nezaměstnanosti	11
1.2.4 Příčiny nezaměstnanosti	11
1.2.5 Důsledky nezaměstnanosti	12
1.3 Inflace.....	12
1.3.1 Měření inflace	13
1.3.2 Typy inflací.....	14
1.3.3 Příčiny inflace	15
1.3.4 Důsledky inflace	15
1.4 Zadluženost státu	16
1.4.1 Veřejný dluh	16
1.4.2 Zahraniční dluh	17
2 Seznámení se státy.....	18
2.1 Francie.....	18
2.2 Německo.....	19
2.3 Velká Británie.....	20
2.4 Základní údaje o státech.....	21
3 Ekonomická situace států v minulosti	22
3.1 Francie.....	22
3.2 Německo.....	23

3.3	Velká Británie.....	24
3.4	Společné ekonomické problémy v 90. letech 20. století.....	26
4	Současná ekonomická situace států.....	27
4.1	Evropská integrace.....	27
4.2	Ekonomické problémy současnosti a jejich porovnání s historií	28
4.3	Francie.....	31
4.4	Německo.....	32
4.5	Velká Británie.....	33
4.6	Přehled makroekonomických ukazatelů	34
5	Komparace států.....	36
5.1	Hrubý domácí produkt	36
5.2	Nezaměstnanost	41
5.3	Inflace.....	43
5.4	Zadluženost.....	46
	Závěr.....	49
	Anotace.....	52
	Literatura a prameny	53
	Seznam obrázků	56
	Seznam tabulek	57

Úvod

Jak již vypovídá název této bakalářské práce, zabýváme se komparací tří států, které náleží mezi státy světové ekonomiky. Prvním státem je Francie, druhým Německo a třetím Velká Británie. Tyto země vybíráme z toho důvodu, že se jedná o ekonomicky velmi podobné státy a nevykazují na první pohled žádné větší odlišnosti. Proto zjišťujeme a porovnáváme údaje právě o těchto státech, vyzdvihujeme jejich problémy a uvádíme příčiny jejich vzniku. Dále provádíme výběr makroekonomických ukazatelů, pomocí kterých jednotlivé země analyzujeme a následně porovnáváme. Volíme si hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflaci a zadluženost, a to z toho důvodu, že hrubý domácí produkt, nezaměstnanost a inflace patří mezi základní a zároveň nejsledovanější makroekonomické ukazatele. Jelikož v posledních letech velkou mírou roste tempo zadlužování, je neustále se zvyšující zadluženost aktuálním tématem.

Cílem bakalářské práce je porovnat ukazatele ekonomické výkonnosti těchto tří evropských států a vymezit jejich hlavní problémy zejména v ekonomických, ale i v dalších oblastech.

V této práci se nezaměřujeme jen na vysvětlení pojmů, ale i na jejich následné praktické využití a uplatnění v jednotlivých kapitolách.

Bakalářskou práci členíme do pěti kapitol. V kapitole 1 se seznamujeme se základními pojmy, které používáme i dále v celé práci. Definujeme pojmy jako jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost a míra nezaměstnanosti, inflace a její měření, zadluženost.

V rámci druhé kapitoly si uvádíme základní geografické informace o státech.

V kapitole číslo tři popisujeme ekonomickou situaci států v minulosti a poukazujeme na jejich největší problémy, důvody poklesu či růstu ekonomik.

Současnou ekonomickou situací Francie, Německa a Velké Británie se zabýváme ve čtvrté kapitole. Uvádíme si již konkrétní hodnoty makroekonomických ukazatelů, kterých současné ekonomiky nabývají. Dále zde porovnáváme hlavní problémy dnešních ekonomik s problémy, které se vyskytly již v historii. V této kapitole také popisujeme, jak probíhal vývoj integrace a jak se utvářela jednotná Evropa.

V páté, poslední kapitole provádíme již samotné komparace států. Státy porovnáváme pomocí konkrétních hodnot našich čtyř ekonomických ukazatelů, tedy hrubého domácího produktu, nezaměstnanosti, inflace a zadluženosti, a to od roku 2005 po rok 2009. Zjištěné hodnoty jednotlivých ukazatelů zaznamenáváme do tabulky a následně porovnáváme v grafu. Přehledně tak vidíme, jak v posledních několika letech probíhal jejich vývoj.

Můžeme říci, že čtvrtá a pátá kapitola jsou pro nás stěžejní, protože v nich zdůrazňujeme nejpálčivější problémy těchto zemí, popisujeme jejich současný ekonomický stav a znázorňujeme vývoj ekonomik v průběhu posledních pěti let. S pomocí těchto kapitol nastíníme v závěru předpokládaný vývoj ekonomik pro další období.

Na začátku zpracovávání BP provádíme průzkum dostupné literatury a elektronických zdrojů. V práci čerpáme především z anglických a českých internetových zdrojů, ze stránek českého statistického úřadu, stránek mezinárodní světové banky. Využíváme také dostupných knižních zdrojů.

V této bakalářské práci používáme metodu deskripce, analýzy, komparace a dedukce. Deskripci nalezneme v kapitole první, kde vysvětlujeme základní pojmy, dále v kapitole, v níž se zabýváme popisem geografie a ekonomické situace států. Také využíváme metodu analýzy statistických dat. Velmi významnou metodou v celé práci je metoda komparace, kterou používáme pro srovnávání států a jejich makroekonomických ukazatelů. Prostřednictvím metody dedukce vyvodíme závěrečné úsudky. Také ve velké míře používáme tabulkového zobrazení a grafického znázornění, které jsou vytvořené autorkou.

1 Vymezení základních pojmů

V této kapitole si představíme vybrané ekonomické ukazatele, s kterými dále budeme pracovat. Jedná se hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflaci a zadluženost státu. Tyto ukazatele patří mezi základní makroekonomické ukazatele, díky nimž jsme schopni měřit výkon ekonomiky a odhadovat její následný vývoj. Můžeme si tak odpovídat na otázky typu: jaká bude míra inflace, kolik bude v ekonomice nezaměstnaných, jaký bude konečný počet vyrobených finálních statků či zda dojde ke snížení či zvýšení zadluženosti státu.

1.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je považován za jeden z nejvýznamnějších ekonomických ukazatelů výkonnosti. Definice hrubého domácího produktu zní: „Hrubý domácí produkt je tržní hodnota veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období.“¹ Veškerými finálními statky a službami jsou myšleny ty, jež je možné statisticky znázornit. Jedná se o tržní činnosti, tedy o výrobky a služby prodávané na trhu. Tyto výrobky a služby jsou zahrnuty do HDP jen tehdy, pokud jsou vyprodukovány neboli vyrobeny na území daného státu za dané časové období, kterým může být čtvrtletí či rok.²

S hrubým domácím produktem je často spojován pojem blahobyt. Blahobyt či bohatství je neměřitelná veličina, kterou můžeme vyjádřit takto³: blahobyt = produkt + přírůstek volného času – zhoršení kvality životního prostředí. Produktem rozumíme tok, naopak blahobyt je stav. V HDP tedy není zachycena hodnota volného času, škody na životním prostředí nebo třeba kvalita statků a služeb.

Hrubý domácí produkt lze zjistit pomocí tří základních metod. První možnou metodou je metoda výdajová. V této metodě sčítáme veškeré výdaje, které byly

¹ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*, s. 17.

² Srov. PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*, s. 18.

³ HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*, s. 13.

vynaloženy na finální statky a služby. Tyto výdaje můžeme rozdělit na výdaje domácností na spotřebu, které značíme písmenem C, výdaje na investice I, výdaje vlády na nákupy výrobků a služeb G, čistý export NX, který vypočítáme tak, že od celkového exportu odečteme import. Vzorec této metody tedy vypadá takto⁴: $HDP = C + I + G + NX$. Druhou metodou je výrobní metoda, při níž dochází k součtu přidaných hodnot ve všech sektorech, ve všech odvětvích v ekonomice. Pokud bychom sečetli mzdy, renty, úroky, zisky, znehodnocení kapitálu a nepřímé daně zmenšené o dotace, používáme k výpočtu HDP třetí metodu, a to metodu důchodovou.⁵ Nezáleží na tom, jakou metodu použijeme, výsledky těchto metod by měly být shodné.

K měření produktu se může používat i hrubý národní důchod. Na hrubém národním produktu se podílí pouze ty subjekty, které jsou státními příslušníky daného státu (narozdíl od HDP, kde nezáleží na tom, zda jsou ekonomické subjekty státními příslušníky daného státu). Dalšími významnými pojmy v této oblasti jsou nominální a reálný produkt. Nominální je oceněn v cenách běžného období, tedy v běžných cenách kalendářního období. Reálný produkt je očištěn od inflace. Rozlišujeme i hrubý a čistý produkt. Hrubý produkt představuje veškerou produkci, obsahuje i opotřebení. Čistý produkt je definován jako hrubý produkt, který je snížený o spotřebu fixního kapitálu.⁶

Pro srovnávání hrubého domácího produktu u jednotlivých států budeme v této práci používat celkový hrubý domácí produkt, jenž bude uveden v dolarech, dále hrubý domácí produkt přepočítaný na obyvatele také v dolarech a vývoj hrubého domácího produktu bude uváděn v procentech. Vývoj HDP představuje procento, které udává, jakým způsobem došlo ke změně HDP, zda došlo k poklesu nebo růstu ekonomik, tedy jaké bylo tempo růstu.

1.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je dalším důležitým makroekonomickým ukazatelem. Znázorňuje nám vývoj na trhu práce. Při nezaměstnanosti musíme rozdělit celé

⁴ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*, s. 20.

⁵ Srov. PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*, s. 19.

⁶ Srov. TULEJA, Pavel, a MAJEROVÁ, Ingrid, a NEZVAL, Pavel. *Základy makroekonomie*, s. 12.

obyvatelstvo do dvou skupin. Jednou skupinou je ekonomicky aktivní obyvatelstvo, druhou skupinu představuje ekonomicky neaktivní obyvatelstvo.

1.2.1 Základní členění nezaměstnanosti

Jak jsme si již řekli, obyvatelstvo dělíme do dvou hlavních složek, a to ekonomicky aktivní obyvatelstvo a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo také označujeme jako pracovní síla. Pracovní sílu tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní. Obyvatelstvo od určité věkové hranice (15 let), které pracuje, nazýváme jako zaměstnané. Nezaměstnaní jsou ti, kteří pracovat chtějí, aktivně si hledají práci a chtějí do ní nastoupit. Může se jednat o osoby mladší 15-ti let, studenty, seniory nebo osoby na rodičovské dovolené, dlouhodobě nemocné.⁷

1.2.2 Míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost můžeme měřit a lze ji vypočítat pomocí vzorce⁸: $u = U * 100 / (U + L)$, kde u je míra nezaměstnanosti, U je počet nezaměstnaných a L představuje zaměstnané. $U + L$ dohromady tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Tímto vzorcem můžeme vypočítat míru nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti bývá uváděna v procentech. Její definice zní: „Míra nezaměstnanosti je procentní podíl počtu nezaměstnaných osob k celkové pracovní síle (ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu).“⁹

Dále také existuje přirozená míra nezaměstnanosti, která se značí u^* . Představuje optimální úroveň zaměstnanosti, tzn., že pracovní zdroje jsou optimálně využity a při daných mzdových podmínkách jsou zaměstnání ti, kterým tyto mzdové sazby vyhovují. Tuto úroveň nazýváme jako ekonomicky-přijatelnou úroveň.¹⁰ Při přirozené míře nezaměstnanosti se procento těch, kteří najdou práci rovná procentu těch, kteří ztratí práci.

⁷ Srov. PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*, s. 117.

⁸ Dostupné na WWW: <<http://www.ecorp.euweb.cz/Nezamestnanost.html>>. [cit. 2010-11-05].

⁹ TULEJA, Pavel, a MAJEROVÁ, Ingrid, a NEZVAL, Pavel. *Základy makroekonomie*, s. 132.

¹⁰ Srov. JUREČKA, Václav, a kol. *Makroekonomie*, s. 141.

1.2.3 Typy nezaměstnanosti

Existuje několik členění nezaměstnanosti, mezi které mohou patřit tyto tři typy: nezaměstnanost frikční, strukturální a cyklická. Frikční nezaměstnanost je zaměstnanost dobrovolná, která může být způsobena například hledáním si nového lepšího místa. Frikční zaměstnanost je krátkodobého charakteru. Do nezaměstnanosti frikční můžeme zařadit i sezónní nezaměstnanost, která souvisí např. s ročním obdobím, je charakteristická pro zemědělce, instruktory lyžování apod. Dále zaměstnanost strukturální, která je způsobena v důsledku změny ekonomiky. Při této nezaměstnanosti lidé přechází z jednoho oboru na druhý, například protože došlo k zániku jejich oboru nebo ke změnám v technologiích. Často musí dojít k rekvalifikaci. Cyklická nezaměstnanost je nezaměstnaností nedobrovolnou, vzniká tehdy, když je na trhu méně volných míst než zájemců o práci, což znamená, že nabídka je vyšší než poptávka po práci. Cyklická nezaměstnanost nastává při poklesu hospodářského cyklu a postihuje většinou všechny odvětví. V době recese se snižuje poptávka po práci a opět se zvýší až se změnou hospodářského cyklu, při hospodářském růstu, čímž se následně zlepší i cyklická nezaměstnanost. Důvodem, proč vzniká cyklická nezaměstnanost, je to, že v době krize jsou firmy nuceny propouštět nebo snižovat mzdy. Mzdy jsou ale nepružné a nejsou tak schopny rychle reagovat na měnící se podmínky. Cyklická nezaměstnanost tedy postihuje celou ekonomiku, všechny sektory národního hospodářství.¹¹

1.2.4 Příčiny nezaměstnanosti

Jako hlavní příčiny nezaměstnanosti se uvádí tyto čtyři¹²:

- demografické změny,
- vládní politika,
- nízká flexibilita nabídky práce
- strukturální změny.

¹¹ Srov. SOUKUP, Jindřich, aj. *Makroekonomie: moderní přístup*, s. 283.

¹² Srov. TULEJA, Pavel, a MAJEROVÁ, Ingrid, a NEZVAL, Pavel. *Základy makroekonomie*, s. 145.

Jednou z příčin nezaměstnanosti jsou demografické změny. Dochází ke změnám ve struktuře ekonomicky aktivního obyvatelstva, kdy například na trh vstupují mladí lidé. Vládní politikou je myšleno to, že vláda dává vyšší podpory v nezaměstnanosti, poskytuje vyšší jistoty, lidé tedy nemají snahu najít si hůře placenou práci a je pro ně výhodnější zůstat doma. Nízká flexibilita nabídky práce, kdy lidé jsou citově vázáni na příbuzné a známé, nechtějí se stěhovat za prací. Další příčinou jsou strukturální změny, které souvisí s rychlým vývojem techniky, lidé reagují na tento vývoj pomaleji.

1.2.5 Důsledky nezaměstnanosti

Důsledky nezaměstnanosti mohou být ekonomické a sociální. Ekonomickými dopady je myšleno: „Plýtvání zdroji, které má ekonomika k dispozici. Jestliže je míra nezaměstnanosti vyšší než přirozená míra nezaměstnanosti, ekonomika vyprodukuje méně, než by mohla.“¹³ Tímto se zabývá tzv. Okunův zákon. Ten nám říká, že každý pokles HDP o 2%, znamená nárůst nezaměstnanosti o 1%.

Pokud je člověk dlouhodobě nezaměstnaný, může to mít vliv na jeho fyzický a psychický stav. Také se stává, že s rostoucí délkou doby, po kterou je člověk nezaměstnaný, je člověk pro zaměstnavatele méně zajímavým a tak je pak pro něj pak těžší a těžší najít si práci. Tyto dopady nazýváme sociálními.

1.3 Inflace

Pro srovnání ekonomické úrovně zvolených evropských států bude mimo jiné využito ukazatele inflace. Jak uvidíme později (v kapitole 5), je vývoj inflace v roce 2008 a 2009 z důvodu hospodářské krize ve všech státech zajímavý.

Definice inflace zní: „Inflace představuje vzestup cenové hladiny, což se projevuje poklesem kupní síly peněz.“¹⁴ Tento růst většinou znamená, že ceny statků a služeb rostou, nemusí tomu tak však být. Některé ceny mohou být stejné či dokonce

¹³ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*, s. 127.

¹⁴ TULEJA, Pavel, a MAJEROVÁ, Ingrid, a NEZVAL, Pavel. *Základy makroekonomie*, s. 117.

nižší. Tempo růstu cenové hladiny můžeme zjistit pomocí míry inflace. Tento ukazatel je vyjadřován v procentech.

S inflací souvisí i pojmy dezinflace a deflace. Dezinflace představuje pokles míry inflace. K dezinflaci dojde, budeme-li inflaci postupně omezovat či eliminovat. Deflace je opak inflace a znamená tedy pokles všeobecné cenové hladiny.¹⁵

Inflace je často chápána jako negativní, většina lidí se domnívá, že má špatný vliv na jejich život. Inflace však v posledních letech ve vyspělých státech přestává být tak velkým makroekonomickým problémem.

1.3.1 Měření inflace

Při měření inflace vycházíme z cenových indexů, díky kterým zjišťujeme změnu cenové hladiny. Vycházíme z těchto tří základních cenových indexů:

- Index spotřebitelských cen,
- Index cen výrobců,
- Deflátor hrubého domácího produktu.

Index cen spotřebitelů se značí CPI (Customer Price Index), a je nejčastěji používaným nástrojem, pomocí kterého zjišťujeme změny cenové hladiny, a to i ve velmi krátkém časovém období (např. měsíc). Tento index je založen na tom, že je vytvořen spotřební koš zboží a služeb, které kupuje a spotřebuje průměrná domácnost. Jednotlivé položky mají přidělenou svou váhu dle toho, v jaké výši se vyskytují ve spotřebě domácností. Nevýhodou indexu CPI je, že spotřební koš není schopný rychle reagovat na změny a nově zaváděné výrobky.¹⁶ V této práci budeme využívat míru inflace zjištěnou právě pomocí tohoto modelu.

Dalším, avšak méně používaným indexem, je index cen výrobců, označovaný jako PPI (Producer Price Index).¹⁷ Jedná se o index cen v různých oborech a odvětvích, např. index cen průmyslových výrobců, zemědělských výrobců, stavebních prací apod. Je založen na podobném principu jako CPI. Existuje koš, v němž jsou zahrnuty příslušné

¹⁵ Srov. SAMUELSON, Paul A., a NORDHAUS, William D. *Ekonomie*, s. 306.

¹⁶ Srov. SOUKUP, Jindřich, aj. *Makroekonomie: moderní přístup*, s. 30.

¹⁷ Srov. JUREČKA, Václav, a kol. *Makroekonomie*, s. 116.

výrobky a služby jako jsou polotovary, práce, suroviny či energie, a jsou stanoveny jejich fixní váhy. Pokud nastane změna v PPI, znamená to většinou budoucí vývoj i v indexu CPI. Index PPI velmi často slouží k prognózování inflace.

Třetí ukazatel, který zaznamenává pohyb cen, je deflátor hrubého domácího produktu. Vypočteme jej jako podíl nominálního a reálného HDP, tento podíl následně vynásobíme 100. Deflátor je nejširším cenovým indexem, protože zahrnuje veškeré statky vytvořené v domácí ekonomice. Koš je tedy tvořen všemi statky, váha statků je vždy skutečný reálný produkt.¹⁸

1.3.2 Typy inflací

Existuje několik typů inflace, a to inflace otevřená, potlačovaná a skrytá. Pokud dochází k vzestupu cenové hladiny a ke změnám cenových indexů, jedná se o inflaci otevřenou nebo-li zjevnou. Jestliže bude vzestup cenové hladiny zablokován, můžeme hovořit o inflaci potlačované. Růst může být potlačen ze strany státu. Po opětovném uvolnění cen se tato inflace mění na otevřenou. Skrytá inflace se neprojevuje růstem cenové hladiny.¹⁹

Podle intenzity inflace můžeme dále rozlišit několik druhů inflace, a to inflaci mírnou, pádivou a hyperinflaci. Při mírné inflaci, nazývané i plíživá, rostou ceny pomalu. Dosahuje obvykle maximálně 10%. Lidé při této inflaci důvěřují penězům, drží je při sobě či v bankách. Pádivá inflace se pohybuje v rozmezí od 10% do 1000%. Při této inflaci již lidé tolik penězům nevěří, nedrží je, ale spíše naopak kupují budovy a jiné statky. Hyperinflace je inflace nad 1000%, ceny jsou vysoké a nestabilní, lidé vyměňují zboží za zboží. Pro ekonomiku je tato inflace smrtelná, dochází k jejímu rozvratu.²⁰

¹⁸ Srov. PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*, s. 138.

¹⁹ Srov. TULEJA, Pavel, a MAJEROVÁ, Ingrid, a NEZVAL, Pavel. *Základy makroekonomie*, s. 117.

²⁰ Srov. TULEJA, Pavel, a MAJEROVÁ, Ingrid, a NEZVAL, Pavel. *Základy makroekonomie*, s. 118.

1.3.3 Příčiny inflace

Jak jsme si již řekli, inflace vzniká růstem cenové hladiny. Pokud chceme zjistit, proč inflace vzniká, musíme tedy zjistit, proč roste cenová hladina. Příčiny můžeme hledat jak na straně poptávky tak na straně nabídky. Jsou-li příčiny na straně poptávky, hovoříme o inflaci tažené poptávkou,²¹ inflaci na straně nabídky zase označujeme jako inflaci taženou ze strany nabídky.²² Inflace tažená poptávkou bývá také nazývána poptávková inflace. Tato inflace nastává tehdy, pokud roste agregátní poptávka rychleji a potenciální produkt neroste podobným tempem. Při této inflaci se vyskytuje vysoká poptávka po výrobcích, avšak nabídka této poptávce nedostačuje. Je způsobena růstem vládních výdajů, růstem výdajů domácností apod. Nabídková inflace, která se označuje i jako nákladová, je inflace tažená náklady. Zde klesá agregátní nabídka a to z toho důvodu, že rostou náklady. Růst nákladů může být zapříčiněn růstem platu nátlakem odborů, růstem ceny ropy či surovin. Firmy při zvýšení vstupních nákladů jsou pak nuceny nabízet stejné množství výrobků za vyšší ceny.

1.3.4 Důsledky inflace

Důsledky inflace mohou být jak negativní tak pozitivní. Mezi negativní patří taxflace, která souvisí s růstem daňové sazby, dále také díky inflaci mohou být znehodnoceny důchody, úspory či naše úspory v bankách. Inflace také může mít vliv na rozhodnutí firem, může se stát, že je odradí od investování. Jelikož inflace ovlivňuje hodnotu bohatství, dochází k přerozdělovacímu efektu, tedy k tomu, že např. ti, co mají dům jsou bohatší než ti, co mají hotovost na účtu. Pozitivní dopad má tedy na vlastníky statků. Také dlužníci mohou být díky přerozdělovacímu efektu zvýhodněni, protože vrací méně hodnotné peníze.

²¹ Srov. SAMUELSON, Paul A., a NORDHAUS, William D. *Ekonomie*, s. 325.

²² Srov. PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*, s. 141.

1.4 Zadluženost státu

Důvodem, proč vzniká zadluženost státu je, že vláda a samosprávné celky mají příliš velké výdaje. Velká část výdajů připadne na sociální zabezpečení, státní správu, dále výdaje mohou směřovat do oblasti zdravotnictví, školství, kultury, výzkumu, obrany, životního prostředí či jiných oblastí. Jestliže jsou opakovaně výdaje vyšší než příjmy, je třeba někde získat nové dodatečné finanční prostředky. To vlády mohou zabezpečit buď nepopulárním zvyšováním daní či půjčkami. V dnešní době je moderním trendem si peníze půjčovat, státy se snaží rostoucí výdaje řešit právě půjčováním peněz. Dochází tedy k většímu a většímu zadlužování. Rostoucí zadlužování však patří mezi současné nejpálčivější problémy. Tempo, jakým se státy zadlužují, se neustále zvyšuje. V některých státech (např. ve Velké Británii) se zejména v posledních dvou letech rapidně zadlužení zvýšilo, což nám dokazuje kapitola 5, graf č. 9 : Vývoj zadluženosti v letech 2005-2009 (% HDP).

1.4.1 Veřejný dluh

Státní rozpočet je nástrojem fiskální politiky, kterou provádí vláda. Pomocí fiskální politiky můžeme ovlivňovat chod ekonomiky, a to díky příjmům a výdajům. Pokud odečteme od příjmů výdaje státního rozpočtu, dostaneme saldo rozpočtu. Toto saldo může být přebytkové, nulové či deficitní.²³ Jestliže vláda hospodaří opakovaně tak, že výdaje převyšují příjmy, dochází k vytváření státního dluhu, deficitu. Deficit tedy nastává, pokud jsou výdaje státního rozpočtu vyšší než příjmy. Státní rozpočet, spolu s dalšími rozpočty, jako jsou rozpočty územně samosprávných celků, rozpočty mimorozpočtových fondů, rozpočty zdravotních pojišťoven, jsou součástí veřejných rozpočtů.²⁴ Jestliže je státní rozpočet jednou ze součástí veřejných rozpočtů, pak je také státní dluh pouze jednou ze součástí veřejného dluhu. Růstem veřejných výdajů se veřejné rozpočty států dostávají do hlubšího schodku.

Veřejný dluhu můžeme rozlišit na zadlužení vnitřní, tedy v rámci státu, a zadlužení vnější (v zahraniční), kterým se budeme zabývat v následující kapitole.

²³ Srov. PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*, s. 220.

²⁴ Srov. HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*, s. 385.

1.4.2 Zahraniční dluh

Pokud je věřitelem zahraniční subjekt, zadlužení označujeme jako vnější. Zahraniční dluh země se skládá nejen ze zahraničního zadlužení vlády a veřejného sektoru, ale také i ze zahraničního zadlužení firem. Je složen z²⁵:

- zahraničních emisí dluhopisů,
- půjček od Evropské investiční banky,
- směnek vydaných k úhradě členství v IBRD.²⁶

Jak jsme si již tedy řekli, zahraniční dluh představuje dluh vůči zahraničním subjektům, kdy si domácí subjekt vypůjčí ze zahraničí. Domácím subjektem mohou být jak podniky, tak i vlády (včetně např. obcí). Vlády si nejčastěji půjčují od mezinárodních institucí (např. na podporu platební bilance), firmy od zahraničních bank. Zahraniční subjekty také mohou mít v držení vládní cenné papíry. Prostředky ze zahraničí plynou buď ve formě kapitálu, nebo ve formě dovozu určitých potřebných komodit.²⁷

²⁵ Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vrsd_definice_sd.html>. [cit. 2010-11-07].

²⁶ Pozn. IBRD představuje Mezinárodní banku pro obnovu a rozvoj, která se snaží o podporu ekonomického rozvoje a snižování chudoby a poskytuje úvěry členských států.

²⁷ Srov. JUREČKA, Václav, a kol. *Makroekonomie*, s. 210.

2 Seznámení se státy

Tato kapitola pojednává o základních údajích států. Cílem této kapitoly je stručně představit státy, kterými se dále budeme zabývat, a říct si o nich nejdůležitější informace.

2.1 Francie

Francie leží v západní Evropě, kde zaujímá rozlohu 547 030 km². Je třetím největším státem Evropy. Jejími sousedy jsou Belgie, Lucembursko, Německo, Švýcarsko, Itálie, Monako, Andorra a Španělsko. Na severu Francii obklopuje průliv La Manche, na západě Atlantský oceán, na jihu Středozemní moře. Na severu a západu země se nachází nížiny, na jihu a východě je krajina převážně hornatá. Najdeme zde například pohoří Alpy, Jura, Vogézy, Pyreneje či Francouzské středohoří. Francie vlastní některé zámořské oblasti, jako je Nová Kaledonie, Réunion, Guadeloupe, Martinik a jiné. Francie je rozdělena do 26 regionů, z čehož 22 leží v evropské části, zbylé 4 jsou zámořské. Regiony jsou dále děleny na departmenty.

Francie je republikou, jejíž hlavní město je Paříž. V současné době má Francie kolem 62 000 000 obyvatel. Tento zdroj²⁸ uvádí, že v roce 2009 činila hustota zalidnění 113,6 obyvatel na km². Úředním jazykem je zde francouzština, hojně se však vyskytuje velká řada dialektů (např. baskičtina, bretonština). Často používaným jazykem je i němčina a arabština. Co se týče národnostního složení,²⁹ 95% tvoří Francouzi, 3% Arabové a dále pak Italové a Španělé. Nejrozšířenějším náboženstvím je římskokatolické křesťanství, dále následuje islám. Současnou měnou je euro, v minulosti to byl francouzský frank.

Francie patří mezi průmyslové velmoci, specializuje se na výrobu automobilů, vlaků, letadel. Mezi její nejčastější vyvážené zboží patří právě tyto artikly. Dále ale také potraviny, železo a ocel. Mezi odběratelské země, s kterými často obchoduje, patří země

²⁸ Dostupné na WWW: <<http://zemepis.com/hu.php>>. [cit. 2010-11-08].

²⁹ Dostupné na WWW: <<http://zemepis.com/Francie.php>>. [cit. 2010-11-08].

Evropské unie, například Velká Británie, Itálie, Belgie, Německo, ale také USA. Mezi další příjmy, které plynou Francii jsou z cestovního ruchu. Protože Francie má bohatou historii, turisté hojně navštěvují zemi kvůli památkám, dále i kvůli zimním sportům a turistice.

Francie je členem Evropské unie, byla jednou ze zakládajících zemí. Dále je členem organizací jako NATO, OSN, CE, OBSE, OECD a G8.

2.2 Německo

Jedná se o stát střední Evropy, s rozlohou 356 854 km². Sousedí s Dánskem, Polskem, Českou republikou, Rakouskem, Švýcarskem, Francií, Lucemburskem, Belgií a Nizozemskem. Sever Německa je tvořen Severoněmeckou nížinou, níže pokračuje středoněmecká vrchovina, středohoří, na jihu se rozprostírají Alpy. Německo je na severu obklopeno Baltským a Severním mořem. Pro Německo je významné jeho vodstvo, převážně řeka Rýn, a to pro lodní dopravu, která je zde hodně využívána. V Německu z toho důvodu najdeme velký počet přístavů.

Německo můžeme rozčlenit na 16 spolkových republik, z nichž největší je Bavorsko. Hlavním městem je Berlín, jež je zároveň i jednou ze spolkových zemí. V Německu žije přes 82 000 000 obyvatel, hustota obyvatel³⁰ se v roce 2009 pohybovala kolem 230,6 obyvatel na km². Nejvíce používaným jazykem je němčina, která je zároveň i úředním jazykem. V Německu žije velká řada národnostních menšin. „Mezi cizinci tvoří největší skupinu osoby s tureckou státní příslušností (okolo 1,8 milionů). Silně zastoupeni jsou rovněž Italové (550 000), přistěhovalci ze Srbska a Černé Hory (minimálně 500 000), Řekové (320 000) a Poláci (téměř 300 000), dále následují Chorvati, Rusové, Bosňané, Ukrajinci, Portugalci a Španělé. Více než milion lidí jsou uprchlíci.“³¹ Jelikož složení obyvatelstva je různorodé a vyskytuje se tu velké množství etnických kultur, nepřevažuje žádné náboženství, rozdělení je spíše rovnoměrné, a to mezi římskokatolické a protestantské, vyskytuje se také i islám.

³⁰ Dostupné na WWW: <<http://zemepis.com/hu.php>>. [cit. 2010-11-09].

³¹ Dostupné na WWW: <<http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/cz/spoleenost/main-content-08/migrace-a-integrace.html>>. [cit. 2010-11-09].

Německo je proslulé výrobou automobilů, sídlí zde řada velkých automobilek. Dále je významný chemický, potravinářský a strojí průmysl. Export se uskutečňuje jak v rámci Evropské unie, tak i se Spojenými státy. Německo je tedy členem Evropské unie a Eurozóny, jako měnu má euro, namísto bývalé německé marky. Dále je členem NATO, OSN, CE, OBSE, OECD, G8.

2.3 Velká Británie

Velká Británie, celým svým názvem Spojené království Velké Británie a Severního Irska, je konstituční monarchií. Jedná se o ostrovní stát, který se skládá ze čtyř zemí. Jsou to Anglie, Skotsko, Wales a Severní Irsko. Celková rozloha činí 240 820 km². Hlavním městem je Londýn. Spojené království leží v severozápadní Evropě, kde ji omývá Atlantský oceán, Severní moře, průliv La Manche, Irské moře a Keltské moře. Od Atlantského oceánu přichází teplý Golfský proud, který ovlivňuje podnebí. Povrch je velmi rozmanitý, hornatiny se střídají s nížinami. Velmi hornatý je také Wales, na území Skotska se nachází vysočiny, zároveň i Středoskotská nížina. Na severu Anglie najdeme opět hornatý povrch, který se postupně přeměňuje na nížiny, jih Anglie je tedy tvořen nížinami či pahorkatinami.

Na území Spojeného království žije 61 000 000 obyvatel, převážnou část obyvatelstva tvoří³² Angličané (kolem 82%), Skotové (10%), Irové (3%), Velšané (2%). Hustota zalidnění³³ činí 249 obyvatel na km². Dalšími žijící národy jsou Asiaté, Rusové, přistěhovalci z Afriky. Národnostní složení je různorodé, existuje tu proto mnoho životních stylů a také náboženství. Mezi časté náboženství v této zemi patří anglikánské, dále se zde vyskytující katolíci, presbyteriáni, muslimové. Stejně jako Francie patří Velká Británie mezi koloniální velmoci, má pod svou kontrolou území po celém světě, například Gibraltar, Kajmanské ostrovy, Svatá Helena, Falklandy a jiné.

Přestože Velká Británie je členem Evropské unie, dosud nezavedla jednotnou měnu euro a užívá britskou libru. Dále je členem NATO, OSN, G8, Commonwealth, CE, OBSE, OECD. Mezi země, s kterými často obchoduje patří Belgie, Německo, Itálie

³² Dostupné na WWW: <<http://zemepis.com/VelkaBritanie.php>>. [cit. 2010-11-09].

³³ Dostupné na WWW: <<http://zemepis.com/hu.php>>. [cit. 2010-11-09].

a zejména Francie. Mezi Francií a Velkou Británií je utvořen Eurotunel, který leží pod průlivem La Manche. Průmysl je zaměřen na těžký průmysl, na těžbu ropy a zemního plynu, dále na textilní, strojírenský, elektrotechnický a chemický průmysl.

2.4 Základní údaje o státech

Z této tabulky můžeme přehledně vyčíst nejdůležitější informace o státech.

Tabulka č. 1 : Základní údaje o státech

Stát	Hlavní město	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Hustota zalidnění (obyvatel na km ²)
Francie	Paříž	547 030	62 000 000	113,6
Německo	Berlín	356 854	82 000 000	230,6
Velká Británie	Londýn	240 820	61 000 000	249

Zdroj: www.zemepis.com³⁴ (upraveno autorkou BP)

Vidíme, že největším státem je Francie, následuje Německo a nejmenším z těchto tří států je Velká Británie, která má však největší hustotu zalidnění. Největší počet obyvatel má Německo, druhá je Francie, která má téměř stejný počet obyvatel jako Velká Británie.

³⁴ Dostupné na WWW: <<http://zemepis.com/Francie.php>>. [cit. 2010-11-12].

Dostupné na WWW: <<http://zemepis.com/Nemecko.php>>. [cit. 2010-11-12].

Dostupné na WWW: <<http://zemepis.com/VelkaBritanie.php>>. [cit. 2010-11-12].

3 Ekonomická situace států v minulosti

V této části se budeme věnovat ekonomickému vývoji států z hlediska historie, uvedeme si, jaké byly jejich největší ekonomické problémy.

3.1 Francie

Za dob vlády krále Ludvíka XIV., což bylo na konci 17. století a začátkem 18. století, patřila Francie mezi nejlidnatější země Evropy. Francie se postupně dostávala do vážných ekonomických problémů, v 80. letech 18. století se pohybovala na pokraji státního bankrotu. Když byl u moci Napoleon Bonaparte, ovládala Francie velkou část Evropy. Kvůli jeho častým válkám měla Francie velké armádní výdaje, zpustošenou zemi a malý růst populace. Po konci vlády Napoleona Bonaparta se Francie vrátila do původního územního uspořádání. Před průmyslovou revolucí byla vlastní výroba zaostalá. Díky průmyslové revoluci došlo opět k rozvoji hospodářství. Růst průmyslové výroby pozitivně ovlivnil i ekonomický růst. Francie patřila mezi světové velmoci, které se velmi významně podílely na světové průmyslové produkci. Již před první světovou válkou byl deficit státního rozpočtu velký, po této válce se však ještě zvýšil, a to z toho důvodu, že musely být vynaloženy náklady na obnovu země zdevastované válkou. Došlo také k inflaci, kdy oproti cenám před válkou byly nové ceny mnohem vyšší.³⁵ Francie chtěla svou špatnou finanční situaci vyřešit reparacemi, které velmi tvrdě vyžadovala po Německu. Tento přísný přístup uplatňovali zejména z toho důvodu, že chtěli ještě více oslabit německou hospodářskou sílu, aby již případně nedošlo k dalšímu válečnému konfliktu. Dále také proto, že Francie chtěla Německu vrátit porážku, kterou utrpěla v roce 1871 při prusko-francouzské válce, po které Německo vymáhalo po Francii velmi vysoké reparace. Z první i druhé světové války vyšla Francie vítězně, přišla však o některé své zámořské oblasti. Tento proces se označuje jako dekolonizace. Po druhé světové válce bylo potřeba provést obnovu ekonomiky. Ve Francii k tomu docházelo znárodňováním. Na začátku 80. let rostla nezaměstnanost,

³⁵ Srov. ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*, s. 49

schodek obchodní bilance, později byl schodek odstraněn, ale nezaměstnanost stále rostla.³⁶

3.2 Německo

V druhé polovině 19. století bylo Německo součástí největšího územního útvaru v Evropě. Byla založena Německá říše, která vytvářela jednotný ekonomický prostor. Neustálé neshody mezi Francií a Německem vyústily ve válku, po které se Německo stalo nejsilnějším státem kontinentu. Po vyhrané prusko-francouzské válce dostalo Německo od Francie v podobě reparací směnky a zlato, které významně ovlivnily německé hospodářství. Zvýšilo se množství peněz v ekonomice, což ale vedlo k růstu cenové hladiny, velký počet nově vystavených německých továren způsobil nadvýrobu. Celkově se tedy ekonomika propadla.³⁷ V 19. století začalo docházet k rozvoji světového hospodářství, obchodům mezi vyspělými zeměmi, rostl export a tím i ekonomická provázanost mezi zeměmi. Před první světovou válkou tvořilo Německo spolu s Francií, Velkou Británií a Spojenými státy 72% podíl na světové průmyslové produkci.³⁸ Již v průběhu první světové války však došlo k přerušování obchodů, což způsobilo nižší přísun peněz. Německu to způsobilo velké finanční problémy. Po první světové válce se dalším problémem stala inflace. Německo potřebovalo peníze na pokrytí vysokých vojenských výdajů a také reparací, chtělo si půjčit od Spojených států, to jim však odmítlo úvěr dát. Německo se snažilo vyřešit problém tiskem většího množství peněz, což je pro každou ekonomiku škodlivé.

V době, kdy Adolf Hitler přebíral moc, nacházelo se Německo v hluboké krizi. Obnova se mu podařila poměrně rychle. Hitler se snažil o cenovou stabilitu, plnou zaměstnanost, zvyšoval mzdy a sociální jistoty. Na to však musely být vynakládány velké výdaje, které chtěl hradit z dluhopisů, státních půjček či nově tištěných peněz. Počítal i s tím, že ovládne nově dobyté území a získá kořist. To se mu ale nepovedlo

³⁶ Srov. na WWW: <<http://www.mravenec.cz/henry/NoveDejiny.htm#OD20>>. [cit. 2010-11-21].

³⁷ Srov. ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*, s. 33.

³⁸ Srov. ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*, s. 26.

a dostal tím Německo do velkých dluhů.³⁹ Již předchozí zadlužení tak po druhé světové válce velmi výrazně vzrostlo. V roce 1950 bylo zadlužení Německa ve výši 10 miliard eur, do roku 1989 se zvýšilo na 470 miliard eur. Po sjednocení s východní částí vzrostla opět zadluženost, a to na téměř trojnásobek.⁴⁰ Po druhé světové válce přispěl k obnově ekonomiky export. Německo mělo kvalitní a technicky velmi dobré výrobky, stalo se velmi významnou průmyslovou zemí a nejrychleji rostoucím státem Evropy. Hospodářský růst se snížil v 70. a 80. letech, kdy došlo k ropnému šoku⁴¹ a růstu cen. Německo bojovalo i s inflací a také nezaměstnaností⁴² až kolem 10%.

3.3 Velká Británie

Významnou událostí v dějinách Velké Británie je průmyslová revoluce. Jednalo se o proces, při kterém docházelo k technickému a společenskému převratu, jež byl způsobený hromadným zaváděním strojů do výroby. Tato průmyslová revoluce započala v 18. století právě v Británii a v průběhu 19. století se šířila postupně do ostatních zemí Evropy. Přinášela s sebou nové technologické a vědecké objevy. Díky této průmyslové revoluci došlo ke zlepšení životní úrovně a tím i k vyšší porodnosti a růstu počtu obyvatel, dále k růstu hrubého domácího produktu, tedy k celkovému ekonomickému růstu.⁴³ V 19. století byla Velká Británie nejrozvinutějším státem. Byla na velmi vysoké ekonomické úrovni. Jen pro porovnání, hrubý domácí produkt v přepočtu na obyvatele v letech 1830-1890 ve Velké Británii, Německu a Francii byl:

³⁹ Srov. STEINGART, Gabor. *Globální válka o blahobyť: nové rozdělení světových finančních trhů*, s. 267.

⁴⁰ Srov. STEINGART, Gabor. *Globální válka o blahobyť: nové rozdělení světových finančních trhů*, s. 255.

⁴¹ Srov. ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*, s. 124.

⁴² ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*, s. 128.

⁴³ Srov. na WWW: <<http://www.dejepis.com/index.php?page=000&kap=016&pod=1>>. [cit. 2010-11-24].

Tabulka č. 2 : HDP na jednoho obyvatele v letech 1830-1890 (v dolarech)

Stát	1830	1840	1850	1860	1870	1880	1890
Velká Británie	346	394	458	558	628	680	785
Německo	245	267	308	354	426	443	537
Francie	264	302	333	365	437	464	515

Zdroj: ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*.⁴⁴ (upraveno autorkou BP)

Z této tabulky, kde je hrubý domácí produkt uveden v dolarech a v přepočtu na jednoho obyvatele je patrné, jaké výsostné postavení zaujímal v 19. století Velká Británie. Její hrubý domácí produkt převyšoval HDP jiných zemí. Na tom měla podíl právě průmyslová revoluce a průmyslová výroba. V tomto století docházelo k propojování ekonomik, rostl zahraniční obchod a docházelo i k zahraničním investicím. Velká Británie byla významným zahraničním investorem.⁴⁵ Během první světové války ztratila Velká Británie své postavení. Po skončení války zažívala spousta zemí velké problémy, u Velké Británie tomu tak však nebylo. Docházelo zde právě naopak k velmi rychlému ekonomickému růstu. Ten byl ale brzy zastaven. Velká Británie zaznamenala vysokou inflaci. Tiskem většího množství peněz chtěla Velká Británie, stejně jako i jiné státy, zaplatit výdaje spojené s válkou. Ukazatel nezaměstnanosti také vykazoval velkou míru nezaměstnanosti.

Po druhé světové válce byl vývoj podobný. Z důvodu druhé světové války došlo k většímu zadlužení, šlo převážně o poskytnutí pomoci ze Spojených států, k poklesu hrubého domácího produktu či k úbytku obyvatel. Díky válce přišla Velká Británie také o některé své koloniální území. Po válce bylo třeba oživit ekonomiku, ve Velké Británii proto docházelo k privatizaci. V 70. letech nastoupila hospodářská krize, při níž se ekonomika propadla. Příčinou byla krize v ropném průmyslu. Státy byly na ropě závislé a zvednutí ceny na ně mělo negativní dopad. Velká Británie trpěla opět velkou inflací, kterou se podařilo snížit až v průběhu 80. let.⁴⁶

⁴⁴ ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*, s. 25.

⁴⁵ Srov. ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*, s. 39.

⁴⁶ Srov. ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*, s. 118.

3.4 Společné ekonomické problémy v 90. letech 20. století

Vývoj v 90. letech 20. století byl na většině území Evropy podobný. Již od sedmdesátých let musela Evropa čelit novým konkurentům z Asie. Zvyšovala se nezaměstnanost, rostla cena ropy a jiných surovin, docházelo ke zpomalení ekonomického růstu. Evropu dohnala, a dokonce i předstihla, Asie a USA. Proto docházelo k čím dál větší potřebě vytvářet vazby mezi evropskými zeměmi, které by podpořily vzájemný obchod.⁴⁷ Počátkem 90. let upadla západní Evropa do recese. Ekonomiku západní Evropy ovlivnily tyto tři faktory:

- Celkový pokles světového ekonomického růstu – to vedlo k poklesu vývozu ze západní Evropy do světa, což mělo vliv na hrubý domácí produkt.
- Vysoká dynamika ekonomického růstu v západní Evropě ve druhé polovině 80. let – tato skutečnost vyvolala počátkem 90. let právě ekonomickou recesi.
- Restriktivní monetární politika v Evropském hospodářském společenství vyvolaná sjednocením Německa – po sjednocení Německa se na krátkou dobu zvýšil ekonomický růst, který zde ale vyvolal růst mezd a inflace. Následná opatření ekonomický růst opět přibrzdila.⁴⁸

Ekonomickou recesí byl významně ovlivněn vývoj nezaměstnanosti a také zadluženosti. Proto bylo nutné ekonomiku oživit. Ekonomický růst se podařilo v západní Evropě obnovovat postupně od poloviny roku 1994.

Z důvodu vědecko-technického rozvoje či rostoucího počtu automobilů docházelo již v této době k problémům se znečišťováním ovzduší, které přetrvávají dodnes.

⁴⁷ Srov. KUNEŠOVÁ, Hana, CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*, s. 185.

⁴⁸ Srov. KUNEŠOVÁ, Hana, CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*, s. 175.

4 Současná ekonomická situace států

Pro to, abychom mohli vymezit hlavní ekonomické problémy současnosti, musíme se zabývat i tím, s jakými problémy se potýkaly státy již v minulosti. V této kapitole zjistíme, zda ekonomické problémy z historie přetrvávají a pokud ano, uvedeme si, do jaké míry se jednotlivé problémy změnily. Představíme si i další současné ekonomické problémy, které trápí tyto tři země. Dále si vysvětlíme dnes často používaný pojem, jímž je integrace. U jednotlivých států si uvedeme současný stav ekonomik pomocí hlavních makroekonomických ukazatelů a jejich přesných hodnot. Tím budeme schopni porovnat, který stát má v současnosti největší hospodářské problémy, způsobené převážně krizí, jež propukla v roce 2008.

4.1 Evropská integrace

Pojem integrace si můžeme představit jako vznik jednoho velkého celku z malých samostatných územních jednotek. Mezi jednotkami existují úzké vazby, které je potřeba vytvářet z několika příčin. Všeobecně můžeme hovořit o třech základních příčinách, kvůli kterým docházelo k integraci. Jsou to ekonomické, politické a vojensko-bezpečnostní důvody. K vytváření evropské integrace pomalu docházelo již po druhé světové válce, kdy byla většina ekonomik v krizi. Bylo třeba začít s obnovou hospodářství.⁴⁹

Proces integrace tedy započal již v roce 1950, kdy na základě Schumanovy deklarace začalo docházet k seskupování a spolupráci mezi státy. Robert Schuman byl francouzský ministr zahraničí, který navrhl, aby státy společně vytvořily organizaci, která bude koordinovat mírové vztahy a bude dohlížet na uhelný a ocelářský průmysl. Tento návrh byl vytvořen především z obav z další světové války a také ve snaze udržet přátelský vztah mezi Francií a Německem. Francie a Německo tedy byly prvními státy, které podepsaly. Dále se k nim připojila Belgie, Nizozemí, Lucembursko a Itálie. Bylo vytvořeno Evropské společenství uhlí a oceli - ESUO. Z tohoto společenství postupně

⁴⁹ Srov. na WWW: <<http://www.cpkp.cz/evropskyobcan/manual/historie.htm>>. [cit. 2010-11-27].

vzniklo Evropské hospodářské společenství - EHS a Evropské společenství pro atomovou energii - EURATOM. Z původních šesti členských států se počet členů rozrostl. Mezi novými zeměmi byla i Velká Británie, která přistoupila v roce 1973. Pro tyto tři společenství byl vytvořen jednotný název Evropská společenství - ES. Podle článku 2 Smlouvy o založení Evropského společenství bylo posláním toho Společenství „podporovat harmonický, vyvážený a trvale udržitelný rozvoj hospodářských činností, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, rovné zacházení pro muže a ženy, trvalý a neinflační růst, vysoký stupeň konkurenceschopnosti a konvergence hospodářské výkonnosti, vysokou úroveň ochrany a zlepšování kvality životního prostředí, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářskou a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.“⁵⁰ Byl vytvořen jednotný vnitřní trh, kde byly uskutečňovány čtyři svobody: volný pohyb osob, zboží, kapitálu a služeb.

Evropské společenství dalo základ pro vznik Evropské unie. Dne 7. února 1992 byla podepsána Smlouva o Evropské unii, nazývána také Maastrichtská smlouva, která vešla v platnost 1. listopadu 1993.⁵¹

4.2 Ekonomické problémy současnosti a jejich porovnání s historií

Z minulosti přetrvávají ekonomické problémy jako je nezaměstnanost, zadluženost či úbytek obyvatelstva. Tyto problémy se vyskytují i v současnosti.

V dřívějších dobách byly vynakládány velké výdaje ze státních pokladen na země zpustošené, zdevastované válkou, dále také na armádu, na její výcvik, výzbroj a podobně. Pokud ovšem byla země ve válce úspěšná, tyto náklady byly zaplacený z války z nově nabytých zdrojů.

⁵⁰ Dostupné na WWW:

<<http://www.euroskop.cz/gallery/5/1749-8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>>. [cit. 2010-11-27].

⁵¹ Srov. na WWW:

<http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_fr_amework/treaties_maastricht_en.htm>. [cit. 2010-11-27].

Existovala také vyšší porodnost, avšak spousta dětí se nedožila dospělosti, jelikož byly děti dávány kojným, nedostávala se jim tak dobrá výživa a péče jako nyní. Lidé dříve umírali ve válkách, při bojích, také se nedoživali tak vysokého věku, umírali na dnes již běžné nemoci, protože neexistovaly léky. To vše je dáno životní úrovní, která se v současnosti neustále zlepšuje. Nebyla tak dobrá zdravotní péče a úroveň zdravotnictví jako v 21. století. I přesto, že máme v dnešní době vyšší životní úroveň, nedochází v Evropě ke zvyšování počtu narozených dětí. Dalším problémem moderní doby je právě populační problém. Zatímco na jiných kontinentech, jako je Asie či Afrika dochází k růstu narozených dětí a tím tedy k růstu počtu obyvatel, v Evropě tento populační problém spočívá v poklesu počtu obyvatel. Počet nově narozených dětí klesá, v roce 1900 tvořili Evropané 25% světové populace, zatímco dnes je to pouhých 11%.⁵² Dochází ke stárnutí obyvatelstva, což je dáno zvyšujícím se průměrným věkem. To, že se evropská populace zmenšuje a zároveň stárne, znamená, že lidí v produktivním věku, kteří musí vydělávat na ty, kteří již jsou v důchodovém věku a sami si na sebe nevydělají, je čím dál méně.

Mezi další ekonomický problém patří nadměrná zadluženost státu. Zadluženost má počátky již v padesátých letech 20. století, na významu nabírá pak v sedmdesátých letech, kdy se jednalo o přechodný stav v době hospodářského úpadku. Státy se tedy zadlužovaly v každé době, ne však v takové míře. Nyní se jedná o běžnou záležitost. Státy si půjčují, aby např. urovnaly sociální problémy, aniž by musely sáhnout po lidmi neoblíbených reformách. Zadluženost se prohlubuje z toho důvodu, že stát má stále vyšší výdaje než příjmy, musí tedy krýt vzniklý schodek. Dříve byl pojem reforma chápán v pozitivním slova smyslu, lidé očekávali zlepšení životní situace, lepší pracovní podmínky. Dnes slovo reforma budí v lidech hrůzu. Představují si již tak časté „utahování opasků“ ve formě zvyšování daní, snižování platů a podobně. Pokud by chtěl stát snížit své dluhy, existují tři možnosti, jak toho dosáhnout. Prvním uvedeným je válka. Dobytím nového území získáme rychle nové prostředky, kterými můžeme splatit naše dluhy. Druhou možností je: „Úmyslné nebo i nechtěné znehodnocení vlastní měny.“⁵³ To spočívá v tom, že stát bude tisknout nové bankovky, kterými zaplatí postupně svůj dluh. Jak jsme si již řekli, pokud klesá kupní síla peněz, můžeme si toho

⁵² Srov. STEINGART, Gabor. *Globální válka o blahobyt: nové rozdělení světových finančních trhů*, s. 251.

⁵³ STEINGART, Gabor. *Globální válka o blahobyt: nové rozdělení světových finančních trhů*, s. 263.

za stejné množství peněz koupit méně, inflace by se tedy dotkla majitelů hotovosti, a to by tedy mělo negativní reakce ze strany obyvatelů. Ani jedna z předchozích možností však nemůže být realizována. Válka je v dnešním světě nepřijatelná, státy se naopak snaží o bezkonfliktní řešení všech situací, a množství peněz dodávané do oběhu je regulováno centrální bankou. Musí přijít na řadu jiná možnost. Třetím způsobem je postupná likvidace dluhu a to tak, že při hospodářském růstu postupně snižujeme zadlužení.⁵⁴ Zadluženost by neměla být snižována žádnými ráznými řešeními, jelikož by to zasáhlo právě ty nejnižší, nejchudší vrstvy.

Novým, avšak globálním problémem se stává růst spotřeby energie a dalších surovinových zdrojů. Roste spotřeba především energetických surovin (ropy, zemní plyn či uhlí). Dochází tak ke zmenšování surovinové základny. Vhodným způsobem, jak pomoci tomuto problému je využívání výrobních odpadů a již použitých materiálů. V nejbližší době by sice neměly tyto problémy lidstvo ohrozit, avšak zásoby nejsou nekonečné. Při takovémto tempu růstu spotřeby bychom měli hledat alternativní zdroje, mezi které může patřit přechod od fosilních paliv ke slunečné či větrné energii.⁵⁵

Velkým problémem současnosti je také znečišťování životního prostředí. Na tom se podílí právě i těžba, zpracovávání či spotřebovávání surovin jako je uhlí, ropa a zemní plyn. Alternativy za tyto suroviny by vyřešily částečně i problém s ekologií. Při spalování uhlí v elektrárnách se do ovzduší dostává oxid uhličitý, ten je vypouštěn do ovzduší i při užívání benzínu a ropy. Oxid uhličitý však není jediným znečišťovatelem. Mezi další znečišťovatele, které vznikají při spalování fosilních paliv, patří freony, oxid síry apod. Značně se tedy rozšiřuje znečišťování vlivem spalování fosilních paliv, a i to je jednou z příčin, proč dochází ke globálním změnám klimatu.⁵⁶

Velkým dřívějším problémem byla chudoba a nedostatek potravy. Existovaly hladomory, které byly způsobeny jednak válkou, dále nedostatečnou zásobou potravin, chudobou obyvatel, kteří si nemohli dovolit si tyto potraviny koupit. Nyní se tento problém označuje jako potravinový problém.⁵⁷ Je považován za jeden z nejvýznamnějších. Jsou však dva odlišné druhy tomuto problému. V chudých zemích,

⁵⁴ Srov. STEINGART, Gabor. *Globální válka o blahobyt: nové rozdělení světových finančních trhů*, s. 264.

⁵⁵ Srov. JENÍČEK, Vladimír, a FOLTÝN. Jaroslav. *Globální problémy a světová ekonomika*, s. 23.

⁵⁶ Srov. JENÍČEK, Vladimír, a FOLTÝN. Jaroslav. *Globální problémy a světová ekonomika*, s. 45

⁵⁷ Srov. JENÍČEK, Vladimír, a FOLTÝN. Jaroslav. *Globální problémy a světová ekonomika*, s. 111.

kteře stále sužuje aktuální nedostatek potravin, trpí hladomory, v rozvinutých zemích naopak dochází k nadměrné konzumaci potravin, což se projevuje vznikem nemocí jako je obezita, cukrovka, hypertenze, stres či infarkt myokardu.

4.3 Francie

Francie je zařazena mezi přední světové ekonomiky. Podle hodnot hrubého domácího produktu jí ve světovém žebříčku náleží osmé místo, v evropském druhé. V roce 2009 hrubý domácí produkt⁵⁸ dosahoval \$2,649,390,000,000, což oproti roku 2008, kdy se HDP⁵⁹ pohyboval kolem \$2,854,230,000,000, znamená pokles⁶⁰ o 2,6%. Hrubý domácí produkt v přepočtu na obyvatele⁶¹ vykazoval \$41,051. Tento negativní propad je zapříčiněn hospodářskou krizí, která v roce 2008 zasáhla stejně jako jiné státy i tuto zemi. Vláda se snažila dopady této krize utlumit, a to podporou investic a inovací. 77,6% z hrubého domácího produktu tvoří zadluženost země. Celková zadluženost⁶² Francie činila v roce 2009 \$1,969,785,000,000.

Dalším zkoumaným makroekonomickým ukazatelem je inflace. V roce 2009 dosahovala roční míra inflace⁶³ 0,1%, v roce 2008 byla přibližně kolem 3,2%. Nezaměstnanost⁶⁴ v roce 2009 odpovídala 9,1%. Oproti roku 2008 se toto procento nezaměstnaných zvýšilo. V roce 2008 byla míra nezaměstnanosti⁶⁵ 7,4%. Můžeme říci, že tento propad byl zaznamenán převážně z důvodu zrušení velkého počtu pracovních míst.

⁵⁸ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>>. [cit. 2010-11-29].

⁵⁹ Tamtéž. [cit. 2010-11-29].

⁶⁰ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries>>. [cit. 2010-11-29].

⁶¹ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD/countries>>. [cit. 2010-11-29].

⁶² Dostupné na WWW: <<http://www.bbc.co.uk/news/10150007>>. [cit. 2010-11-29].

⁶³ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060.htm>>. [cit. 2010-11-29].

⁶⁴ Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/francie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000421/>>. [cit. 2010-11-29].

⁶⁵ Tamtéž. [cit. 2010-11-29].

4.4 Německo

Německo zaujímá pozici jedné z nejsilnějších ekonomik světa. V Evropě je hned na prvním místě, ve světových ekonomikách na pátém. Hrubý domácí produkt⁶⁶ za rok 2009 v této zemi činí \$3,346,700,000,000 a v přepočtu na obyvatele⁶⁷ \$40,873. V roce 2008 se však pohyboval výše, vykazoval \$3,655,910,000,000. Pokles⁶⁸ byl oproti roku 2008 o 4,7%, k němuž došlo z toho důvodu, že v roce 2008 dolehla na Německo světová finanční krize, která se projevila zejména v druhé polovině tohoto roku. První polovina vykazovala dobré výsledky a předpokládalo se stejně příznivý vývoj i v dalším období. Pak bylo ale Německo postiženo krizí, což znamenalo zpomalení růstu a následně zhoršení HDP, kdy došlo ke snížení poptávky po německém zboží ze zahraničí, snížil se tedy export.⁶⁹

Zadluženost Německa bylo velké již po první světové válce. Poslední část z tohoto dluhu z první světové války byla splacena až nyní. V roce 2009 celková zadluženost⁷⁰ byla \$2,331,173,000,000. Tato zadluženost má 73,2% podíl na HDP.

Roční míra inflace, která se v roce 2008 pohybovala na 2,8%, se k roku 2009 snížila na 0,2%.⁷¹ Nezaměstnanost se naopak nijak výrazně nezměnila, v roce 2008⁷² se pohybovala kolem 8,7%, v roce 2009⁷³ pak byla na 8,2%. I přes světovou krizi, která ovlivnila v roce 2009 ekonomiku, nezaměstnanost příliš nezasáhla a to díky zásahům vlády. Vláda se rozhodla podporovat zaměstnanost a byl tak zaveden tzv. systém

⁶⁶ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/country/germany?display=default>>. [cit. 2010-11-30].

⁶⁷ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD/countries?display=default>>. [cit. 2010-11-30].

⁶⁸ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb020.htm>>. [cit. 2010-11-30].

⁶⁹ Srov. na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/nemecko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000636/>>. [cit. 2010-11-30].

⁷⁰ Dostupné na WWW: <<http://www.bbc.co.uk/news/10150007>>. [cit. 2010-11-30].

⁷¹ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060.htm>>. [cit. 2010-11-30].

⁷² Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/nemecko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000636/>>. [cit. 2010-11-30].

⁷³ Tamtéž. [cit. 2010-11-30].

Kurzarbeit. Jedná se o zkrácení pracovní doby, kdy firmy nemusí v době krize propouštět své zaměstnance a mohou je ponechat doma a stát jim uhradí část mzdy.⁷⁴

4.5 Velká Británie

Velká Británie patří také mezi největší ekonomiky světa. V evropském žebříčku ji patří třetí pozice (hned za Francií a Německem). V roce 2009 byl hrubý domácí produkt⁷⁵ \$2,174,530,000,000. Oproti roku 2008 došlo k poklesu⁷⁶ přibližně o 4,9%. Hrubý domácí produkt v přepočtu na obyvatele⁷⁷ činil \$35,165. Pokles HDP je stále důsledkem světové finanční krize, která v roce 2008 postihla Velkou Británii jako jednu z prvních zemí, a to z toho důvodu, že krize se šířila ze Spojených států, s nimiž má Spojené království velmi blízké a propojené obchodní vztahy. Přes rychlý zásah vlády se její následky podařilo zmírnit, avšak ne jim zcela zamezit. Důsledkem této krize se v roce 2008 zvýšil i státní dluh. V současné době činí zadluženost⁷⁸ Spojeného království 952 800 000 000 liber, v přepočtu \$1,523,985,000,000, což tvoří před 60% HDP.⁷⁹

Roční míra inflace⁸⁰ v roce 2009 se pohybovala kolem 2,2%. V tomto roce došlo k poklesu inflační míry, v roce 2008 byla totiž roční inflační míra⁸¹ na 3,6%. Nezaměstnanost⁸² v roce 2009 vykazovala 7,8%. U toho ukazatele došlo oproti

⁷⁴ Dostupné na WWW: <<http://www.patria.cz/Zpravodajstvi/1661857/nemecky-kurzarbeit-dokazal-v-krizi-zazraky-jeho-cenou-bude-omezeny-ekonomicky-rust.html>>. [cit. 2010-11-30].

⁷⁵ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/country/united-kingdom?display=default>>. [cit. 2010-12-01].

⁷⁶ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb020.htm>>. [cit. 2010-12-01].

⁷⁷ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?display=default>>. [cit. 2010-12-01].

⁷⁸ Dostupné na WWW: <<http://www.economicshelp.org/blog/uk-economy/uk-national-debt/>>. [cit. 2010-12-01].

⁷⁹ Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/velka-britanie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000687/>>. [cit. 2010-12-01].

⁸⁰ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060.htm>>. [cit. 2010-12-01].

⁸¹ Tamtéž. [cit. 2010-12-01].

⁸² Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/velka-britanie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000687/>>. [cit. 2010-12-01].

minulému roku naopak ke zhoršení, nezaměstnanost⁸³ se v roce 2008 pohybovala kolem 6%.

4.6 Přehled makroekonomických ukazatelů

Tabulka č. 3 : Přehled makroekonomických ukazatelů za rok 2009

Stát	HDP (mil. dol.)	HDP na obyv. (dol.)	Růst HDP (%)	Míra inflace (%)	Míra nezam. (%)	Zadluženost (mil. dol.)	Zadluženost (%)
Francie	2,649,390	41,051	- 2,6	0,1	9,1	1,969,785	77,6
Německo	3,346,700	40,873	- 4,7	0,2	8,2	2,331,173	73,2
Velká Británie	2,174,530	35,165	- 4,9	2,2	7,8	1,523,985	60

Zdroj: www.data.worldbank.org, www.businessinfo.cz, www.czso.cz, www.bbc.co.uk⁸⁴

(upraveno autorkou BP)

V této tabulce můžeme vidět současné hodnoty našich zkoumaných ukazatelů. Hodnota hrubého domácího produktu, která měří růst ekonomiky, je uvedena v dolarech. Dále zde nalezneme hrubý domácí produkt přepočtený na obyvatele. Dle tohoto ukazatele jsme schopni říci, že vzhledem k počtu obyvatel a celkového HDP, je na tom nyní nejlépe Francie. Toto naše tvrzení potvrzuje i míra růstu HDP, kde

⁸³ Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/velka-britanie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000687/>>. [cit. 2010-12-01].

⁸⁴ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>>. [cit. 2011-01-29].

Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?display=default>>. [cit. 2011-01-29].

Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries>>. [cit. 2011-01-29].

Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz>>. [cit. 2011-01-29].

Dostupné na WWW: <<http://www.bbc.co.uk/news/10150007>>. [cit. 2011-01-29].

u Francie za rok 2009 nalezneme nejmenší pokles, a to o 2,6%. Míra inflace je zde také nejmenší, avšak jsou tu jen nepatrné rozdíly oproti ostatním státům. Překvapivé ale je, že právě Francie má z těchto tří zemí největší míru nezaměstnanosti a také zadluženost. Nejmenší nezaměstnanost má Velká Británie, která má současně i nejmenší zadluženost.

5 Komparace států

Předmětem této kapitoly je porovnání států pomocí čtyř již zmiňovaných makroekonomických ukazatelů. Francii, Německo a Velkou Británii srovnáváme pomocí tabulek a grafů z hlediska jejich pětiletého vývoje od roku 2005 až po rok 2009. Také si zde uvádíme, proč se jednotlivé ukazatele tak výrazně změnily a vymezujeme si hlavní důvody poklesu či růstu ekonomik.

5.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt patří spolu s nezaměstnaností a inflací k nejdůležitějším makroekonomickým ukazatelům. Hrubý domácí měří úspěšnost hospodářské politiky států. Díky hrubému domácímu produktu můžeme porovnávat, jaký je ekonomický rozvoj zemí. Nyní si představíme, jaký byl hrubý domácí produkt v letech 2005 až 2009 v jednotlivých zemích. V tabulce nalezneme HDP v milionech dolarů.

Tabulka č. 4 : Hrubý domácí produkt v letech 2005-2009 (mil. dol.)

Stát	2005	2006	2007	2008	2009
Francie	2,146,530	2,266,137	2,594,012	2,854,230	2,649,390
Německo	2,788,390	2,918,555	3,329,145	3,634,526	3,330,032
Velká Británie	2,280,114	2,439,424	2,799,040	2,662,652	2,174,530

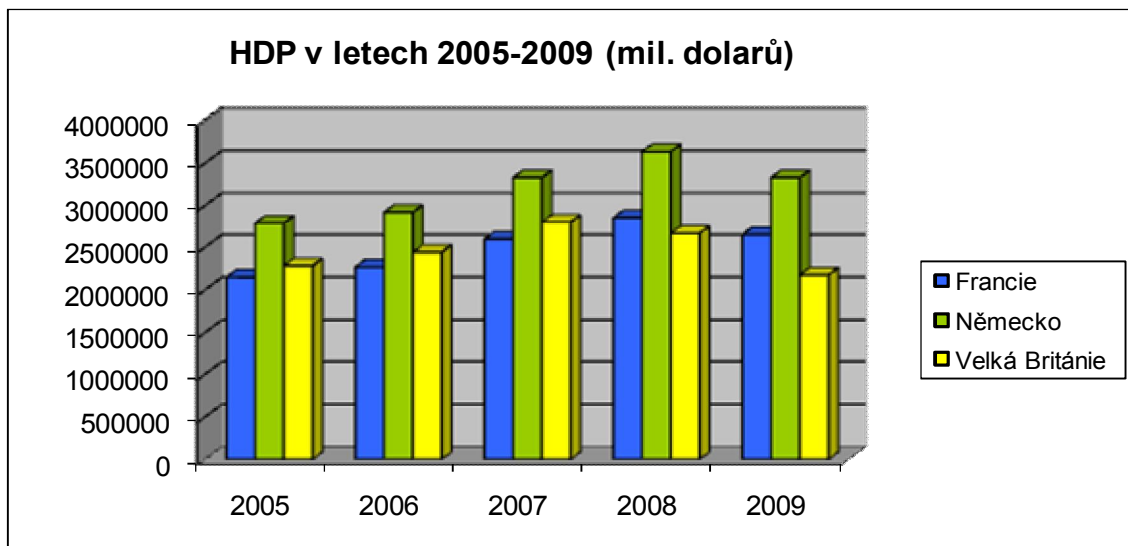
Zdroj: www.data.worldbank.org⁸⁵ (upraveno autorkou BP)

Podle hodnot uvedených v tabulce vidíme, že největší ekonomiku z těchto tří států má Německo. Ekonomika Německa je zároveň i největší ekonomikou Evropy.

⁸⁵ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>>. [cit. 2011-01-30].

Již v roce 2007 překročila hranici tři milionů dolarů, v dalším roce dokonce překonala 3,5 milionů dolarů. V grafu si porovnáme HDP i u ostatních dvou států.

Graf č. 1 : HDP v letech 2005-2009 (mil. dolarů)

Zdroj: www.data.worldbank.org⁸⁶ (upraveno autorkou BP)

V každém roce z těchto uvedených převyšovala ekonomika Německa ty ostatní. V roce 2005, 2006 i 2007 byla na druhém místě Velká Británie, v roce 2008 ji však již předběhla Francie. Pokles ekonomiky Velké Británie byl zapříčiněn finanční krizí, která Velkou Británií zasáhla hned mezi prvními zeměmi. Propad mezi těmito dvěma státy se ještě více prohloubil v roce 2009.

Ukazatel hrubého domácího produktu vypovídá o celkové finální produkci, kterou za rok vyprodukovala. Vhodnějším ukazatelem pro porovnání bude tedy hrubý domácí produkt přepočítaný na obyvatele, který nám lépe pomůže vyjádřit ekonomickou úroveň dané země. V tabulce vidíme hrubý domácí produkt přepočítaný na obyvatele v dolarech.

⁸⁶ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>>. [cit. 2011-01-30].

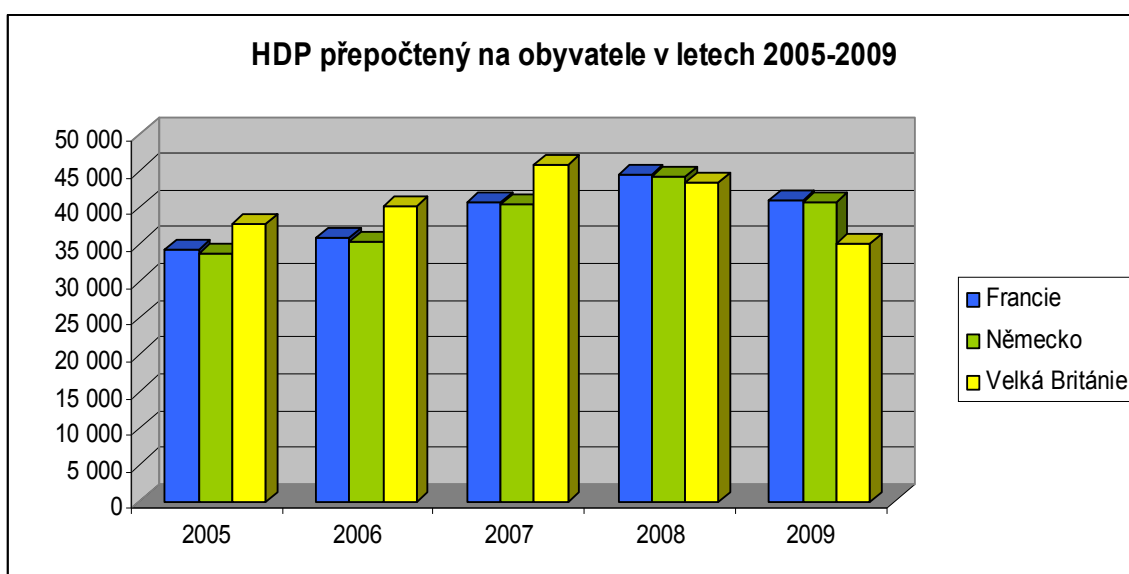
Tabulka č. 5 : HDP přepočtený na obyvatele v letech 2005-2009 (v dolarech)

Stát	2005	2006	2007	2008	2009
Francie	34,228	35,848	40,644	44,471	41,051
Německo	33,811	35,429	40,468	44,264	40,670
Velká Británie	37,859	40,251	45,901	43,361	35,165

Zdroj: www.data.worldbank.org⁸⁷ (upraveno autorkou BP)

Hrubý domácí produkt přepočítaný na obyvatele dostaneme tak, že vydělíme HDP počtem obyvatel dané země. Tento ukazatel se používá při srovnávání vyspělosti ekonomik jednotlivých států.

Graf č. 2 : HDP přepočtený na obyvatele v letech 2005-2009 (v dolarech)

Zdroj: www.data.worldbank.org⁸⁸ (upraveno autorkou BP)

⁸⁷ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?display=default>>. [cit. 2011-01-30].

⁸⁸ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?display=default>>. [cit. 2011-01-30].

Z uvedeného grafu je patrné, že Německo již nepřevyšuje ostatní země, ocitá se buď na podobných, či dokonce nižších hodnotách. V roce 2005 měla z těchto tří zemí nejvíce vyspělou ekonomiku Velká Británie, toto postavení si držela až do roku 2008, po zásahu krizí se však tento ukazatel prodal.

Jak již vypovídá tento graf, ekonomiky těchto tří zemí jsou v jednotlivých letech vyrovnané a až na občasné propady či růsty Velké Británie. Francie a Německo dosahují stále velmi podobných hodnot.

Hrubý domácí produkt se v letech 2005 až 2008 neustále zvyšoval, průlomový byl až rok 2009, kdy se hrubý domácí produkt snížil. Jelikož došlo k výraznému poklesu ekonomik, bylo pravděpodobné, že v roce 2009 se dostanou hodnoty do záporných čísel. V tabulce je růst vyjádřen v procentech.

Tabulka č. 6 : Přírůstek hrubého domácího produktu v letech 2005-2009 (v %)

Stát	2005	2006	2007	2008	2009
Francie	1,9	2,2	2,4	0,2	- 2,6
Německo	0,8	3,4	2,7	1,0	- 4,7
Velká Británie	2,2	2,9	2,6	0,5	- 4,9

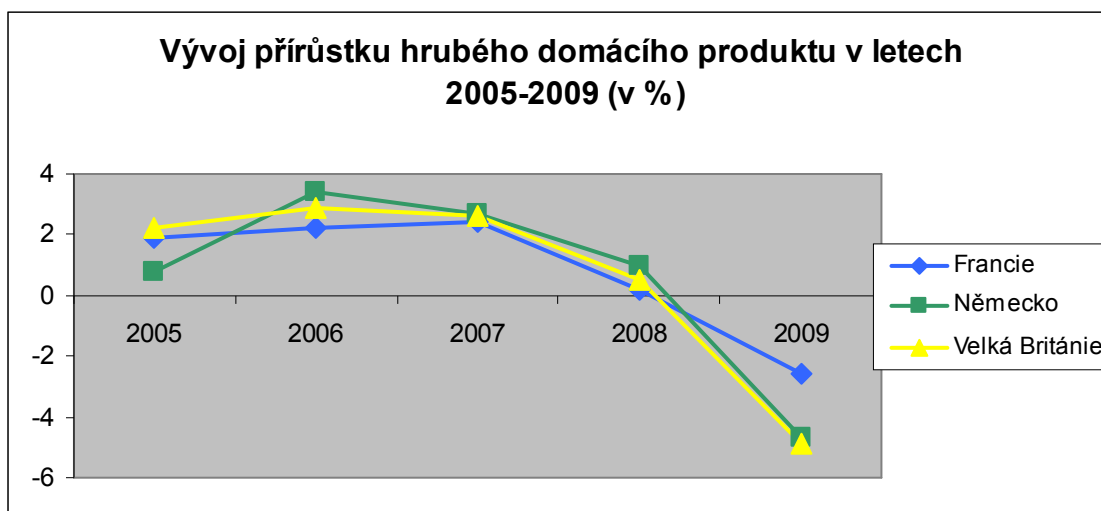
Zdroj: www.data.worldbank.org⁸⁹ (upraveno autorkou BP)

Tato tabulka nám potvrdila tyto předpoklady. Od roku 2005 do roku 2008 byl růst HDP kladný, v roce 2009 nabývá záporných hodnot, což znamená, že v daném období nedošlo k růstu, ale k poklesu. V roce 2005 byl oproti Francii a Velké Británii velmi pomalý růst v Německu, v následujícím roce však Německo obě tyto země předstihlo a dosahovalo rekordního růstu 3,4%. V roce 2007 již byla ekonomika ve těchto zemích vyrovnaná. V krizovém roce 2009 se ekonomiky velmi významným způsobem

⁸⁹ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries>>. [cit. 2011-01-30].

propadly. Nyní se podíváme, jak tedy probíhal růst hrubého domácího produktu v letech 2005 až 2009.

Graf č. 3 : Vývoj přírůstku hrubého domácího produktu v letech 2005-2009 (v %)

Zdroj: www.data.worldbank.org⁹⁰ (upraveno autorkou BP)

V roce 2009 se z důvodu krize očekával velký pokles, avšak konečné výsledky byly ještě mnohem horší, než se původně předpokládalo. Například ve Velké Británii dosahovala ekonomika nejhorších výsledků za posledních 54 let.⁹¹ Ve Francii byl propad mírnější, a to v meziročních výsledcích o 2,6%, což v porovnání s ostatními státy je poměrně přijatelné číslo. Vláda se při řešení krize nezaměřila na podporu poptávky, ale sestavila protikrizový plán podporující inovace a investice. Německo postihla krize také velkou mírou a způsobila propad téměř o 5%. Krize v této zemi byla nejhlubší od dob druhé světové války.⁹² Velký propad byl zaznamenán převážně z toho důvodu, že během světové krize došlo ke snížení zájmu o německé výrobky, vyváželo se tedy méně zboží a kles tak vývoz.

⁹⁰ Dostupné na WWW: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries>>. [cit. 2011-01-30].

⁹¹ Srov. na WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-38171980-ekonomika-velke-britanie-zazila-nejvetsi-propad-od-roku-1955>>. [cit. 2011-01-30].

⁹² Srov. na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nemecko/nemecko-ekonomicky-vyvoj-prognoza/1000636/56979/>>. [cit. 2011-01-30].

Z grafu je zřejmé, že rok 2009 byl opravdu zlomový. Velký propad ekonomik, jež nastal v tomto roce byl zapříčiněn celosvětovou ekonomickou krizí. Tato krize byla způsobena jednak americkou hypoteční krizí, dále také ponecháním nízkých úrokových sazeb po delší dobu nebo neustálým zvyšováním cen ropy.⁹³

5.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je také jeden z ukazatelů, který nám ukazuje, jak je země stabilní a výkonná. Většina států je nucena zabývat se tímto ukazatelem, snaží se o udržení či snížení míry nezaměstnanosti. V následující tabulce najdeme, jaká byla míra nezaměstnanosti u jednotlivých států v letech 2005 až 2009.

Tabulka č. 7 : Nezaměstnanost v letech 2005-2009 (v %)

Stát	2005	2006	2007	2008	2009
Francie	8,9	8,8	8,0	7,4	9,1
Německo	13,0	12,0	9,0	8,7	8,2
Velká Británie	4,8	5,5	5,2	6,0	7,8

Zdroj: www.businessinfo.cz⁹⁴ (upraveno autorkou BP)

Čísla v tabulce jsou uváděna v procentech a ukazují, jaký je podíl mezi nezaměstnanými, kteří si práci aktivně hledají a ekonomicky aktivním

⁹³ Srov. na WWW: <<http://www.hypoindex.cz/clanky/hypoteky-nebyly-hlavni-pricinou-globalni-krize/>>. [cit. 2011-01-30].

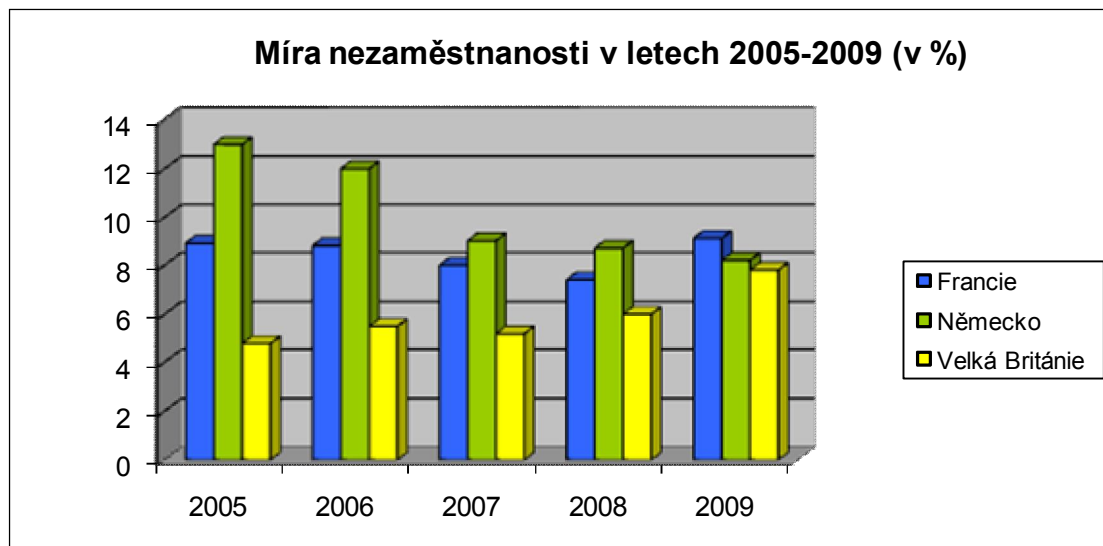
⁹⁴ Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/francie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000421/>>. [cit. 2011-02-05].

Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/nemecko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000636/>>. [cit. 2011-02-05].

Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/velka-britanie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000687/>>. [cit. 2011-02-05].

obyvatelstvem. Údaje z tabulky si znázorníme do grafu, kde jsme schopni lépe porovnat dosahované hodnoty.

Graf č. 4 : Míra nezaměstnanosti v letech 2005-2009 (v %)

Zdroj: www.businessinfo.cz⁹⁵ (upraveno autorkou BP)

Z tohoto grafu a tabulky je patrné, že v roce 2005 byla největší nezaměstnanost v Německu, a to 13%. Velmi výrazně převyšuje ostatní státy. Nezaměstnanost v Německu však začala v dalších letech průběžně klesat, v roce 2007 dosahovala již 9%. Pokles dále pokračoval až do roku 2009. V tomto roce se z důvodu hospodářské krize očekávalo opětovné zhoršení tohoto ukazatele. K tomu však nedošlo, a to proto, že vláda učinila opatření ve formě tzv. systému Kurzarbeit. I přesto, že došlo k velkému hospodářskému poklesu, firmy díky tomuto systému nemusely své zaměstnance propouštět a ukazatel nezaměstnanosti se tak nezvýšil.

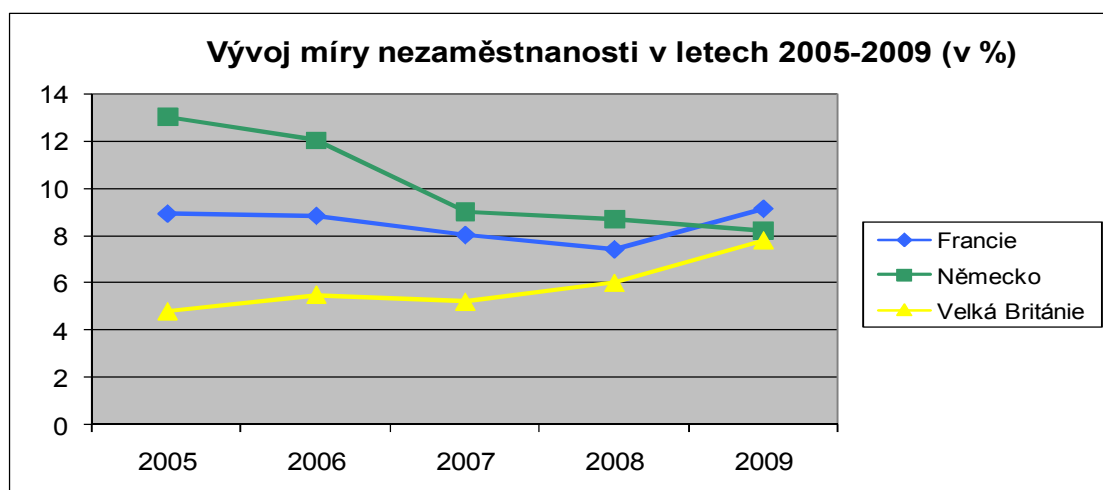
Pro lepší znázornění si ukážeme ještě graf vývoje nezaměstnanosti v letech 2005 až 2009, kde jsou hodnoty uvedeny opět v procentech.

⁹⁵ Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/francie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000421/>>. [cit. 2011-02-05].

Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/nemecko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000636/>>. [cit. 2011-02-05].

Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/velka-britanie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000687/>>. [cit. 2011-02-05].

Graf č. 5 : Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2005-2009 (v %)

Zdroj: www.businessinfo.cz⁹⁶ (upraveno autorkou BP)

Zde vidíme, že míra nezaměstnanosti ve Velké Británii je mnohonásobně nižší než míra nezaměstnanosti v ostatních dvou zemích. Ve Velké Británii byla nezaměstnanost na nízkých hodnotách, stoupat začala až ke konci roku 2008, kdy tuto zemi zasáhla hospodářská krize. V nezaměstnanosti tak dohnala ostatní země a přiblížila se na jejich úroveň. Nezaměstnanost ve Francii je poměrně vyrovnaná, nezaměstnanost se zde v letech 2005 a 2006 pohybovala na úrovni 9%, v roce 2008 měla dokonce tendenci klesnout, po zásahu krizí v roce 2009 však zase stoupla na přibližně 9%.

5.3 Inflace

Dalším často sledovaným ukazatelem je inflace, která se v ekonomice projevuje opakovaným růstem cen. Vysoká inflace spolu s vysokou nezaměstnaností patří

⁹⁶ Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/francie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000421/>>. [cit. 2011-02-05].

Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/nemecko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000636/>>. [cit. 2011-02-05].

Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/velka-britanie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000687/>>. [cit. 2011-02-05].

mezi obávané problémy ekonomik. Inlace, kterou můžeme měřit pomocí různých cenových indexů, je v následující tabulce uvedena indexem spotřebitelů CPI. Hodnoty jsou v procentech.

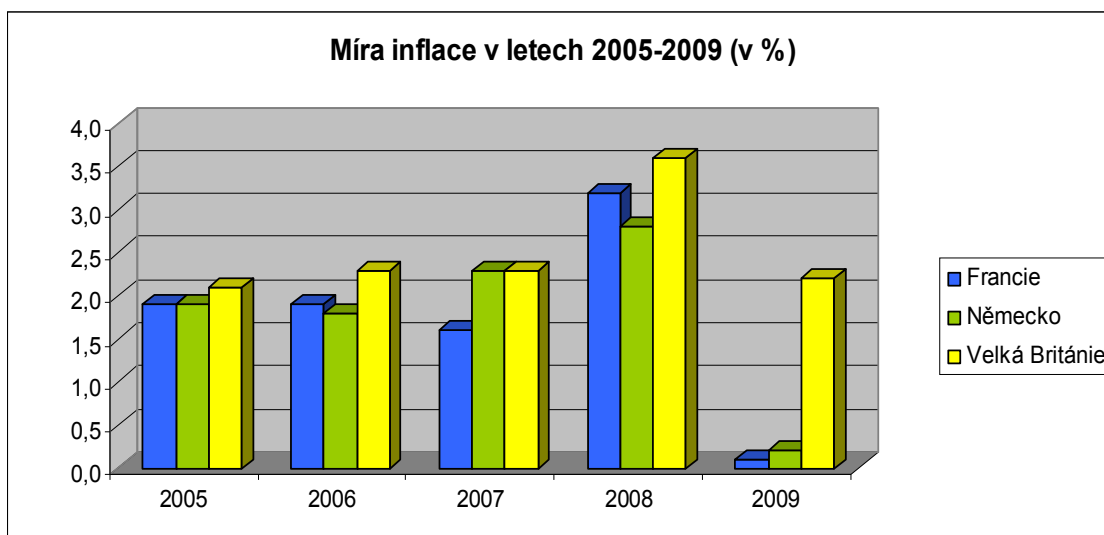
Tabulka č. 8 : Míra inflace v letech 2005-2009 (v %)

Stát	2005	2006	2007	2008	2009
Francie	1,9	1,9	1,6	3,2	0,1
Německo	1,9	1,8	2,3	2,8	0,2
Velká Británie	2,1	2,3	2,3	3,6	2,2

Zdroj: www.czso.cz⁹⁷ (upraveno autorkou BP)

Hodnoty, jakých dosahovala míra inflace ukazuje graf. Míra inflace měla v letech 2005 a 2006 ve všech třech zemích srovnatelný vývoj, v roce 2008, kdy byly tyto země zasaženy krizí, míra inflace vzrostla.

Graf č. 6 : Míra inflace v letech 2005-2009 (v %)

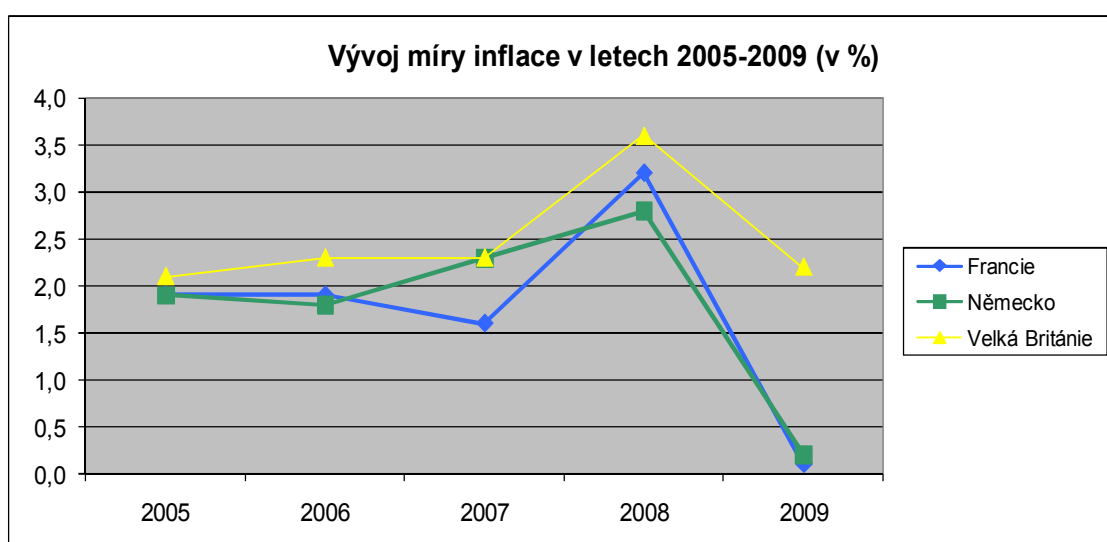

Zdroj: www.czso.cz⁹⁸ (upraveno autorkou BP)

⁹⁷ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060.htm>>. [cit. 2011-02-07].

Mezi roky 2007 a 2008 došlo k růstu cen energií, cen potravin, a to mělo za následek právě zvyšování inflace. V Německu dokonce v roce 2008 byla inflace na nejvyšší úrovni za posledních 13 let.⁹⁹ V roce 2009 se ale již míra inflace snížila, klesla cena potravin, nápojů a především pohonných hmot. Francie se v tomto roce ocitla v deflaci, což znamená, že došlo k poklesu spotřebitelských cen. Deflace byla dána razantním snížením cen energií. Inflace ve Velké Británii se také snížila díky nižším cenám potravin, elektřiny a plynu.¹⁰⁰

Graf č. 7 : Vývoj míry inflace v letech 2005-2009 (v %)

Zdroj: www.czso.cz¹⁰¹ (upraveno autorkou BP)

I z tohoto grafu můžeme vypočítat, že vývoj inflace v letech 2005 až 2007 je téměř shodný, vyrovnaný, v roce 2008 došlo ke zvýšení inflace. Ta se ale ve Francii a Německu v roce 2009 velmi výrazně snížila, ve Velké Británii klesla na hodnoty podobné jako v minulosti.

⁹⁸ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060.htm>>. [cit. 2011-02-07].

⁹⁹ Srov. na WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-22772770>>. [cit. 2011-02-07].

¹⁰⁰ Srov. na WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-37171290-britska-deflace-se-dale-prohlubuje>>. [cit. 2011-02-07].

¹⁰¹ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060.htm>>. [cit. 2011-02-07].

5.4 Zadluženost

V současné době roste zadlužování států, tempo růstu zadlužování patří mezi obávané problémy současnosti. Kvůli špatné ekonomické situaci jsou státy nuceny si půjčovat peníze, ve všech zemích se zvyšuje státní dluh. Vlády jednotlivých zemí se snaží toto tempo růstu zadlužování snížit pomocí různých vládních škrťů, snížením veřejných výdajů státu. Úsporná opatření sice snižují tempo zadlužování, tyto opatření se však nelíbí obyvatelstvu. To, že nastanou úsporná opatření pro ně znamená se zvyšování cen, snižování či stagnace platů či vyšší daně.

Jaká je výše zadlužení v jednotlivých zemích nám ukazuje následující tabulka. Zadluženost je uvedena v procentech, dle podílu na hrubém domácím produktu.

Tabulka č. 9 : Zadluženost v letech 2005-2009 (% HDP)

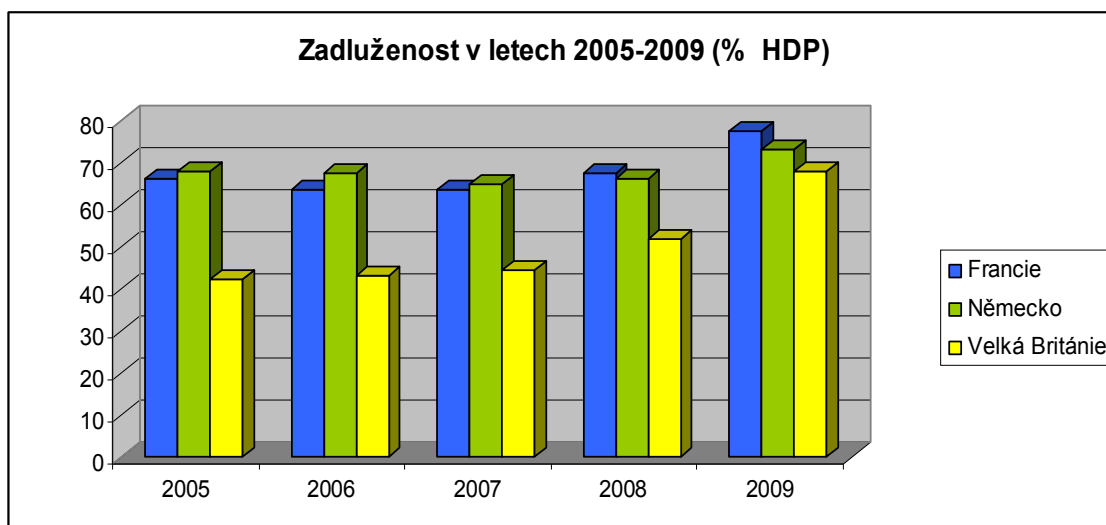
Stát	2005	2006	2007	2008	2009
Francie	66,4	63,7	63,8	67,5	77,6
Německo	68,0	67,6	64,9	66,3	73,2
Velká Británie	42,5	43,4	44,5	52,1	68,1

Zdroj: www.czso.cz¹⁰² (upraveno autorkou BP)

Uvedené procenta zadluženosti si porovnáme v grafu.

¹⁰² Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb090.htm>>. [cit. 2011-02-08].

Graf č. 8 : Zadluženost v letech 2005-2009 (% HDP)

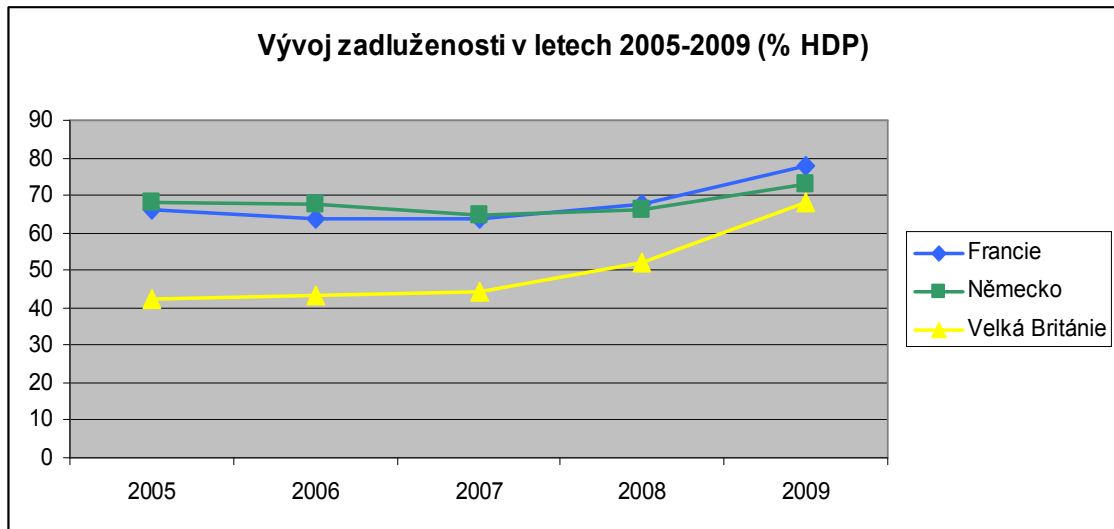
Zdroj: www.czso.cz¹⁰³ (upraveno autorkou BP)

Na grafu vidíme, že v současnosti nesplňuje ani jeden z těchto států limit, který stanovila Evropská unie. Hranice, kterou povoluje Evropská unie činí 60% hrubého domácího produktu.¹⁰⁴ V roce 2005 Francie i Německo překračovaly hranici zadlužení 65%, Francii se v dalším roce podařilo zadluženost snížit, avšak pod hranici 60% neklesla dosud v žádném roce. Podobné je to i Německem, kde tendence byla též klesající, ale finanční krize tento pokles zastavila. Kvůli protikrizovým opatřením zadluženost vzrostla. Francie se také kvůli dopadům krize čím dál více vzdaluje od šedesáti procentní hranice zadluženosti povolenou Evropskou unií. Velká Británie tento limit splňovala, avšak rok 2009 pro ni byl díky světové krizi zlomový a hodnoty se také přehouply nad 60%. Díky zásahům vlády ale následky nebyly tak rozsáhlé, takže se v dalším období předpokládá zlepšení tohoto ukazatele.

¹⁰³ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb090.htm>>. [cit. 2011-02-08].

¹⁰⁴ Srov. na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/>. [cit. 2011-02-08].

Graf č. 9 : Vývoj zadluženosti v letech 2005-2009 (% HDP)

Zdroj: www.czso.cz¹⁰⁵ (upraveno autorkou BP)

Podle vývoje nezaměstnanosti můžeme vidět, že zadluženost Francie i Německa byla v letech 2005 vyrovnaná, obdobných hodnot dosahovala i v dalších letech. Zadluženost Velké Británie byla v průběhu posledních let na nejnižší úrovni z těchto tří států. V roce 2009 však začala stoupat na hodnotu 70%, které dosahuje Francie i Německo.

¹⁰⁵ Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb090.htm>>. [cit. 2011-02-08].

Závěr

V této bakalářské práci jsme se zaměřili na komparaci tří států světové ekonomiky. Mezi námi zvolené státy patří Francie, Německo a Velká Británie. O těchto státech můžeme říct, že jsou v mnoha ohledech stejné. Všechny jsou členy Evropské unie, patří mezi největší ekonomiky Evropy a mluví se o nich jako o světových velmocích. Tyto tři státy jsme si zvolili právě z toho důvodu, že se jedná o ekonomicky a vyspělostně velmi podobné země.

Pro srovnávání států jsme použili čtyři hlavní ukazatele, které nejlépe vystihují ekonomický stav těchto států. Jedná se o hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflaci a zadluženost.

Jelikož v celé práci neustále pracujeme s pojmy jako hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a zadluženost, již v první kapitole jsme si objasnili jejich přesný význam a představili si další základní teoretické pojmy s nimi související.

V další kapitole jsme čtenáři představili základní informace o zvolených státech, mezi které patří údaje o rozloze, počtu obyvatel a hustotě zalidnění. Autorkou práce byla vytvořena tabulka, v níž jsme porovnali právě tyto základní popisné údaje. Tyto informace nám posloužili k vytvoření představy o geografických vlastnostech států.

Ve třetí kapitole jsme si stručně představili, jaký byl ekonomický vývoj zemí z hlediska historie a jaké byly jejich největší ekonomické problémy. Těmi hlavními byly inflace a zadluženost, která vznikala již v meziválečném období. Rostoucí výdaje zemí z důvodu častých válek se země snažily řešit tiskem většího množství peněz či půjčováním si. V pozdějších letech pak byly země převážně sužovány vysokou nezaměstnaností, růstem cen a zpomalením ekonomického růstu.

Nejvýznamnější ve vztahu k cíli práce jsou kapitoly, v nichž jsme se zabývali aktuálními problémy zemí, současnou situací ekonomik a komparací států. Srovnávali jsme makroekonomické ukazatele, které charakterizují výkonnost hospodářství dané země, a to v letech 2005 až 2009. Jednotlivé státy jsme porovnávaly pomocí celkové hodnoty hrubého domácího produktu, hrubého domácího produktu přepočítaného na obyvatele, přírůstku HDP, míry nezaměstnanosti, míry inflace a zadluženosti.

To, že se státy s problémy z minulosti nevyrovnaly, jsme si ukázali v kapitole čtvrté. Zjistili jsme, že problémy jako nezaměstnanost, inflace a úbytek obyvatelstva se vyskytují i nadále. Zadluženost, která se až do sedmdesátých let nevyskytovala v tak hojně míře jako dnes, se v jednadvacátém století neustále zvyšuje a začíná se jednat již o běžný způsob, jak jednotlivé vlády řeší nedostatek financí. K růstu tempa zadlužování výrazně dopomohla i finanční krize. Globální finanční krize, která vypukla v roce 2008, a šířila se ze Spojených států Amerických, poznamenala velmi významně všechny tři státy. Výkonnost ekonomik Francie, Německa i Velké Británie poklesla. Všechny ukazatele ekonomiky těchto států na to reagovaly stejně. Ekonomické ukazatele zaznamenaly zhoršení, nezaměstnanost i zadluženost stouply, HDP oproti minulému období klesl. Státy by však krizi neměly řešit ještě větším zadlužováním. Naopak, měly by zadluženost pomalu a spravedlivě snižovat, tak, aby to nezasáhlo ty nejchudší obyvatele. Mezi další současné problémy, které trápí tyto tři státy, dále patří neustále se snižující porodnost, znečišťování životního prostředí a růst spotřeby energetických surovin.

Pomocí zvolených makroekonomických ukazatelů jsme zjistili, že výsledky komparací států byly následující. V průběhu posledních několika let je nejméně zadluženým státem Velká Británie. Největší procentuální zadluženost vykazuje v posledních dvou letech Francie. Velká Británie má zároveň i nejmenší nezaměstnanost. V posledním roce (2009) se však v obou těchto hodnotách začala přibližovat Francii i Německu. To je dáno finanční krizí která v roce 2008 velmi významně zasáhla Velkou Británii, jako jeden z prvních států. Velká Británie nebyla na krizi připravena, proto se ukazatele hodnot oproti minulému roku tak rapidně zhoršily. V průběhu sledovaného období nejlépe bojovalo s nezaměstnaností Německo. Ačkoli v roce 2005 byla míra nezaměstnanosti v Německu více než dvojnásobně vyšší než ve Velké Británii, v roce 2009 jsou hodnoty míry nezaměstnanosti všech tří států téměř shodné. S inflací si Německo a Francie v posledním roce sledovaného období poradily daleko lépe než Velká Británie. Míra inflace v Británii s výjimkou v roce 2008 nabývá stále podobných hodnot, což je okolo 2%.

I přesto, že současné hodnoty makroekonomických ukazatelů jsou poznamenány světovou krizí, Francie, Německo i Velká Británie mají velký potenciál k překonání této krize. Navzdory tomu, že v roce 2009 růst hrubého domácího produktu ve všech zemích poklesl, v následujícím roce byl již ekonomický růst kladný. Tomuto zlepšení

napomohla i rychlá protikrizová řešení vlád, která zabránila dalším následkům krize. Jelikož se jedná o největší ekonomiky Evropy, do budoucna předpokládáme opětovné zlepšení ukazatelů.

Cílem této bakalářské práce bylo porovnat ukazatele ekonomické výkonnosti evropských států (Francie, Německo, Velká Británie) a vymezit hlavní problémy těchto zemí zejména v ekonomických, ale i v jiných oblastech. Domnívám se, že se cíl práce podařilo naplnit.

Anotace

Příjmení a jméno autora:	Zuzana Hanáková
Instituce:	Moravská vysoká škola Olomouc
Název práce v českém jazyce:	Komparace států světové ekonomiky (Francie, Velká Británie, Německo)
Název práce v anglickém jazyce:	Comparison of states of the world economy (France, Germany, Great Britain)
Vedoucí práce:	Ing. Eva Jílková, Ph.D.
Počet stran:	57
Počet příloh:	0
Rok obhajoby:	2011
Klíčová slova v českém jazyce:	makroekonomický ukazatel, hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, zadluženost.
Klíčová slova v anglickém jazyce:	macroeconomic indicator, gross domestic product, unemployment, inflation, debt.

V této práci jsou porovnány ukazatele ekonomické výkonnosti evropských států (Francie, Německo, Velká Británie). Jsou vymezeny hlavní problémy těchto zemí zejména v ekonomických, ale i dalších oblastech. Jsou definovány základní teoretické pojmy, s nimiž se pracuje v celé práci. Jsou představeny základní informace o státech, které budou porovnány. Práce se zabývá ekonomickou situací těchto států v minulosti i současnosti. Dále jsou znázorněny konkrétní hodnoty čtyř zvolených makroekonomických ukazatelů a tyto hodnoty jsou srovnávány pomocí tabulek a grafů.

In this Bachelor thesis the indicators of economic performance of European countries (France, Germany, Great Britain) are compared. Major problems of these countries, especially in the economic sphere but also in the other spheres are defined. The basic terms, with whom we work in this thesis, are defined. The basic information about the countries that will be compared is presented. Actual values of the four selected macroeconomic indicators are shown and compared in tables and charts.

Literatura a prameny

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 424 s. ISBN 80-7179-764-2.

JENÍČEK, Vladimír, a FOLTÝN, Jaroslav. *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 269 s. ISBN 80-7179-795-2.

JUREČKA, Václav, a kol. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 336 s. ISBN 978-80-247-3258-9.

KUNEŠOVÁ, Hana, a CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. doplň. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vyd. Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 978-80-86175-58-4.

SAMUELSON, Paul A., a NORDHAUS, William D. *Ekonomie*. 2. vyd. Praha: Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.

SOUKUP, Jindřich, aj. *Makroekonomie: moderní přístup*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2007. 514 s. ISBN 978-80-7261-174-4.

STEINGART, Gabor. *Globální válka o blahobyť: nové rozdělení světových finančních trhů*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 348 s. ISBN 978-80-242-2301-8.

TULEJA, Pavel, a MAJEROVÁ, Ingrid, a NEZVAL, Pavel. *Základy makroekonomie*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006. 311 s. ISBN 80-251-0952-6.

ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 391 s. ISBN 978-80-7380-035-2.

Internetové zdroje:

Aktivní Evropský Občan [online]. [cit. 2010-11-27]. Historie evropské integrace. Dostupné z WWW: <<http://www.cpkp.cz/evropskyobcan/manual/historie.htm>>.

BBC News [online]. [cit. 2010-11-29]. In graphics: Eurozone in crisis. Dostupné z WWW: <<http://www.bbc.co.uk/news/10150007>>.

Britská deflace se dále prohlubuje. *IHNed.cz* [online]. 19. 5. 2009. [cit. 2011-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-37171290-britska-deflace-se-dale-prohlubuje>>.

BusinessInfo.cz [online]. 2010 [cit. 2010-11-29]. Oficiální portál pro podnikání a export. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/>>.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [online]. 2011 [cit. 2011-02-08]. Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace>.

Dějepis.com [online]. 2010 [cit. 2010-11-24]. Vznik průmyslové společnosti. Dostupné z WWW: <<http://www.dejepis.com/index.php?page=000&kap=016&pod=1>>.

Economics Blog [online]. 2010 [cit. 2010-12-01]. UK National Debt. Dostupné z WWW: <<http://www.economicshelp.org/blog/uk-economy/uk-national-debt/>>.

Ecorp.euweb.cz [online]. 2006 [cit. 2010-11-05]. Nezaměstnanost. Dostupné z WWW: <<http://www.ecorp.euweb.cz/Nezamestnanost.html>>.

Ekonomika Velké Británie zažila největší propad od roku 1955. *IHNed.cz* [online]. 28. 8. 2009. [cit. 2011-01-30]. Dostupný z WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-38171980-ekonomika-velke-britanie-zazila-nejvetsi-propad-od-roku-1955>>.

Europa [online]. 2007 [cit. 2010-11-27]. Treaty of Maastricht on European Union. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/treaties_maastricht_en.htm>.

Euroskop.cz [online]. 2010 [cit. 2010-11-27]. Smlouvy o založení Evropského společenství. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/5/1749-8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>>.

Fakta o Německu [online]. [cit. 2010-11-09]. Migrace a integrace. Dostupné z WWW: <<http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/cz/spoleenost/main-content-08/migrace-a-integrace.html>>.

MALÁ, Barbora. Německý kurzarbeit dokázal v krizi „zázraky“, jeho cenou bude omezený ekonomický růst. *Patria online* [online]. 28. 7. 2010. [cit. 2010-11-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.patria.cz/Zpravodajstvi/1661857/nemecky-kurzarbeit-dokazal-v-krizi-zazraky-jeho-cenou-bude-omezeny-ekonomicky-rust.html>>.

Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: 2005 [cit. 2010-11-07]. Definice a měření státního dluhu. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vrsd_definice_sd.html>.

Nové dějiny [online]. 2008 [cit. 2010-11-22]. Obecné dějiny. Dostupné z WWW: <<http://www.mravenec.cz/henry/NoveDejiny.htm#OD20>>.

Obecná databáze Eurostatu [online]. 2010 [cit. 2010-11-29]. Celkový vládní dluh. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060.htm>>.

OSTATEK, Libor . Hypotéky nebyly hlavní příčinou globální krize. *Hypoindex.cz* [online]. 9. 12. 2010. [cit. 2011-01-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.hypoindex.cz/clanky/hypoteky-nebyly-hlavni-pricinou-globalni-krize/>>.

THE WORLD BANK [online]. 2010 [cit. 2010-11-29]. Data. Dostupné z WWW: <<http://data.worldbank.org/>>.

V Německu byla loni nejvyšší inflace za 13 let. *IHNed.cz* [online]. 16. 1. 2008. [cit. 2011-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-22772770>>.

Zeměpis.com [online]. 2010. [cit. 2010-11-08]. Geografický portál. Dostupné z WWW: <<http://zemepis.com>>.

Seznam obrázků

Graf č. 1 : HDP v letech 2005-2009 (mil. dolarů).....	37
Graf č. 2 : HDP přepočtený na obyvatele v letech 2005-2009 (v dolarech).....	38
Graf č. 3 : Vývoj přírůstku hrubého domácího produktu v letech 2005-2009 (v %) ..	40
Graf č. 4 : Míra nezaměstnanosti v letech 2005-2009 (v %)	42
Graf č. 5 : Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2005-2009 (v %).....	43
Graf č. 6 : Míra inflace v letech 2005-2009 (v %).....	44
Graf č. 7 : Vývoj míry inflace v letech 2005-2009 (v %)	45
Graf č. 8 : Zadluženost v letech 2005-2009 (% HDP).....	47
Graf č. 9 : Vývoj zadluženosti v letech 2005-2009 (% HDP)	48

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 : Základní údaje o státech.....	21
Tabulka č. 2 : HDP na jednoho obyvatele v letech 1830-1890 (v dolarech).....	25
Tabulka č. 3 : Přehled makroekonomických ukazatelů za rok 2009.....	34
Tabulka č. 4 : Hrubý domácí produkt v letech 2005-2009 (mil. dol.)	36
Tabulka č. 5 : HDP přepočtený na obyvatele za rok 2005-2009 (v dolarech).....	38
Tabulka č. 6 : Přírůstek hrubého domácího produktu za rok 2005-2009 (v %).....	39
Tabulka č. 7 : Nezaměstnanost v letech 2005-2009 (v %).....	41
Tabulka č. 8 : Míra inflace v letech 2005-2009 (v %).....	44
Tabulka č. 9 : Zadluženost v letech 2005-2009 (% HDP).....	46